

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'	ΤΕΥΧΟΣ 95	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομυγιάη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	----------------	--

ΦΟΡΕΣΙΑ ΣΟΥΛΙΟΥ (ΛΑΚΚΑ)

Costume de Souli

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Αρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΗΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Υπολογιστής Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Επίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Ακαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ο από Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΗΛΛΑΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ”
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: δδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Υπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Αγία Παρασκευή Αττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Φωτοστοιχειοθεσία: Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ
Μαυρομιχάλη 7, Αθήνα - Τηλ. 36.36.325

Φωτοπορεία ΕΠΕ
Φειδίου 2, Αθήνα 10678
Τηλ. 36.27.309

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'	ΤΕΥΧΟΣ 95	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	----------------	--

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ 1906 - ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 1934

ΕΙΣΔΟΧΗ "ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ", 1976

ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7 - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. 3621.651 - 6599.783

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 7ην Νοεμβρίου 1984, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 7.30' μ.μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 - Ὀμήρου, τὴν πρώτην κατὰ σειράν Πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1984-1985.

Κατ' αὐτὴν μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου θά ὀμιλήσῃ ὁ κ. Δημοσθένης Κόκκινος

Μέ θέμα: Δημήτρης Σαλαμάγκας ὁ περιλειπόμενος τῶν Ἰωαννίνων.

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νά τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴν ἐκδήλωσιν μέ τὴν παρουσίαν σας.

Ὁ Πρόεδρος

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὁ Κοσμητῶρ

ΕΥΘ. ΝΙΚΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

Τοῦ Ἐπιτίμου Γυμνασιάρχου
ΝΙΚ. ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ

Ἡ Βούρμπιανη εἶχε φθάσει νά ἔχει μέχρι τό 1940 2.500 περίπου κατοίκους, συνεπῶς εἶχε καί τά ἀνάλογα σπίτια. Ὅλα τά σπίτια της ἦταν πέτρινα, καλοχτισμένα, γεροδεμένα καί καλοφτιαγμένα. Ἡ στέγη ἦταν σκεπασμένη πάντοτε μέ πλάκες. Σήμερα ὅμως ὅλα τά καινούργια σπίτια σκεπάζονται μέ γαλλικά κεραμίδια. Οἱ αἰτίες εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Δέν ἔχουν ἐπάνω τους μεγάλο βάρος, 2) Φαίνονται πιό καλά, 3) Εἶναι πολύ δύσκολο νά βρεθοῦν πλάκες, καί 4) Δέν ὑπάρχουν εἰδικοί μαστόροι νά βουλῶσουν τίς τρύπες. Πέφτουν οἱ σταλαγματιές ἀπό τή βροχή καί τό χιόνι πού λιώνει. Μερικά σκεπάζονται καί μέ τσίγκο. Τά πιό πολλά ἀπό τά παλιά σπίτια ἦταν ἰσόγεια, δίπατα καί τρίπατα ἀρκετά. Ὅλα ὅμως εἶχαν αὐλές, καλύβες καί δίπλα λαχανόκηπο. Τό καλύτερο καί τό πιό πλούσιο ἀπ' ὅλα τά παλιά σπίτια ἦταν τοῦ Κώστα Γραμματικοῦ (Γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ). Εἶχε ὅπως ἔλεγαν οἱ γέροντες πολλά δωμάτια, πλούσια στολισμένα καί χτισμένο μέσα σέ μεγάλο κῆπο. Ἐνθυμοῦμαι μικρός τά ἐρείπια αὐτοῦ. Εἶχε ἀκόμα δέντρα, ὅπως μουριές, κερασιές, δαμασκηνιές καί ἄλλα. Σήμερα δέν ὑπάρχει ἐκεῖ παρά μόνο

μικρή πλατεῖα, πού ἔγινε ἀπ' τό κληροδότημά μας σάν ἐνθύμιο. Ἦταν κοντά στοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους.

Τριώροφα σπίτια θυμοῦμαι τά ἐξῆς: Στή συνοικία Προσάδες, ἦταν τῶν Οἰκονόμου, Γιόση. Στούς Ἀγίους Ἀποστόλους τοῦ Τζιτζῆ. Στόν «Ἀγιάννη» τῶν Τζούκαλη, Τζοπάνου καί Ζήκου. «Στοῦ Μπούκη» τῶν Θάνου, Παπαναστάση ἢ Γκιουλέκα, Κυπαρίση καί Παπούλια. Τέλος «Στή Βαρβάρα» τῶν Πατίκα, Στράτου, Γκινάκου καί τό δικό μας. Ἀλλά δέν θυμοῦμαι. Ὅπως ἔβλεπα σέ ἀγκωνάρι τοῦ σπιτιοῦ μου πού ἦταν ἐντοιχισμένο στό μπροστινό τοῖχο ἀνάμεσα ἀπό τό δεύτερο καί τρίτο πάτωμα χτίστηκε τό 1842. Σήμερα κανένα ἀπό αὐτά τά σπίτια δέν ὑπάρχει ὀρθιο. Οἱ λόγοι εἶναι οἱ ἐξῆς:

Ὅσοι κάτοικοι ἐγκατέλειψαν γιά πάντα τό χωριό ἢ λόγῳ πού εἶχαν περάσει τά χρόνια ἀπό τότε, πού εἶχαν χτιστῆ τά σπίτια αὐτά, οἱ μόνιμοι κάτοικοι πήγαιναν στήν ἀρχή καί ἔβγαζαν τά πελεκητά ἀγκωνάρια. Σιγά - σιγά ἔπαιρναν τίς πλάκες τῆς στέγης τέλος τό ξήλωναν ὅλο. Ἀκόμα καί ἐκεῖνα τά σπίτια, πού οἱ κτήτορες τους ἔφευγαν γιά ἀρκετά

χρόνια, είχαν τήν ἴδια τύχη. Ἦταν ἀδύνατο νά βρῆ κανένας ποιός ἔκαμε τήν καταστροφή. Ἔρχομαι στό δ'κό μου. Ὅχι μόνο τό σπίτι τό σήκωσαν ὅλο, ἀλλά ἀκόμα καί τίς πέτρες ἀπό τά θεμέλια. Ἔτσι τώρα δέν φαίνεται οὔτε ὁ τόπος, οὔτε ὁ δρόμος, γιατί χτίστηκαν καινούργια, καί ἄλλαξε τό μικρό τοπίο. Οἱ μόνιμοι κάτοικοι ἤ ἐπεσκεύαζαν τό δικό τους ἤ μεγάλωναν τά δωμάτια ἤ ἔχτιζαν ἄλλα δωμάτια καί ἄλλα πατώματα ἤ ἀκόμα ἔκαναν καινούργια σπίτια. Σήμερα τό μόνο παλιό σπίτι πού διατηρεῖται κάπως, εἶναι τοῦ Βασίλη Λύτη πού βρίσκεται στή συνοικία « Ἀρσάδες », εἶναι διώροφο, φαίνεται πολύ καλά ἀπ' ὅλα τά μέρη, μέ χοντρή σχετικῶς μικρή θολωτή ἐξωτερική πόρτα, στηριγμένη στά καλά πελεκημένα ἀγκωνάρια, θαυμάσια τοποθετημένα πού πολύ ώραῖα δείχνουν τό θόλο γιά τήν πόρτα. Τά σημερινά σπίτια τῆς Βούρμπιανης, εἶναι τά περισσότερα καινούργια, ώραῖα μέ ὅλα τά κομφορ. Ὅλα τά παλιά εἶχαν σχεδόν τήν ἴδια διαρρύθμιση. Γι' αὐτό ὅταν κανένας ἔβλεπε ἕνα σπίτι, ἔπαιρνε μιά ἰδέα καί γιά τά ἄλλα. Τό μόνο μειονέκτημα ἦταν ὁ χῶρος του. Σάν παράδειγμα παίρνω τό δικό μου σπίτι, πού ἦταν, ὅπως ἀνέφερα τριώροφο. Ὁ μικρός δρόμος πού ὀδηγοῦσε πρὸς τό σπίτι ἦταν λιθόστρωτος. Προτοῦ μποῦμε στήν αὐλή ἤ μᾶλλον στό ἄκρο τῆς ἦταν μιά διώροφη πέτρινη καλύβα, δεξιά μας ὅπως ἀνεβαίναμε. Στό κάτω πάτωμα κλείναμε τά γίδια καί τά πρόβατα. Στήν ἄκρη του ἦταν καί τό

κοτέτσι. Στό ἐπάνω πάτωμα, σχεδόν ἀνοιχτό ἀπό τό ἕνα μέρος, βάζαμε τά ξερά χόρτα καί κλαδιά, πολλά ἀπό βελανιδιά καί πολύ περισσότερα ἀπό ὄξυά, ἀφοῦ πρῶτα τά στεγνώναμε ὅλα στή μεγάλη πλακόστρωτη αὐλή, πού ἦταν τελείως περιφραγμένη με πέταυρα. Στό δεξιό ἄκρο τῆς αὐλῆς, πάντα, ὅπως ἀνεβαίναμε, ἦταν ἕνας μικρός λαχανόκηπος. Στό κάτω ἄκρο του εἶχε μιά ψηλή μουριά καί πιο πάνω μιά ἀχλαδιά. Στήν ἄκρη τοῦ κήπου, πού ἔφτανε ὡς τό σπίτι μας κολλητά βάζαμε τίς κυψέλες. Στή μέση τοῦ κήπου φυτεύαμε κρεμμύδια καί σκόρδα, ἄλλα λαχανικά καί λίγες καλαμποκιές. Μπροστά στή δεξιά ἄκρη τῆς αὐλῆς ὑπῆρχε ἐνωμένο μέ τό σπίτι τό μεγάλο μαγειριό μας. Μέσα ὑπῆρχε τό καζάνι πού βγάζαμε τό τσίπουρο, λίγο πιο πέρα ἦταν τό καζάνι γιά τήν πλύση τῶν ρούχων καί δίπλα ἀριστερά ὁ φοῦρνος καί τό γάστρο. Λίγο πιο πέρα ἤ πιατοθήκη, καθώς καί ἄλλα σκεύη. Ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἦταν ξύλινη, πολύ χοντρή, σχεδόν μικρή, ἀνάλογα μέ τό σπίτι. Ἀπό μέσα ἔκλεινε μέ τό γνωστό «περάτη» «ἀμπάρα». Ἦταν ἕνα ξύλο σχήματος ὀρθογωνίου κάπως χοντρό καί ἔκλεινε τήν πόρτα στά δύο φύλλα τῆς ὀριζόντια. Τήν ἡμέρα ἔμπαινε μέσα σέ μιά στενή τρύπα τοῦ τοίχου. Ἔτσι τό σπίτι ὅλο ἦταν ἀσφαλισμένο σέ κάθε περίσταση φόβου. Ὅταν κανένας ἔμπαινε μέσα στό σπίτι, ἔβλεπε ἕνα μικρό ἀέρα ἄδειο (χῶλλ) καί ἀμέσως διέκρινε τό πρῶτο πάτωμα πού τό λέγαμε κελάρι. Τό κελάρι μας

ήταν χωρισμένο με σανίδια σε τρία μέρη. Στο πρώτο βάζαμε τίς τροφές μας. Μέσα στο δεύτερο ήταν ή καρούτα (μεγάλο βαρέλι) και γύρω τά μικρά γεμάτα κρασί. Στα ἄκρα του υπήρχαν οί τενεκέδες με τό βούτυρο, τό θαυμάσιο τυρί μας και ἄλλα καλούδια. Στο τρίτο χώρισμα πού τό λέγαμε και στενό ἔμενε λίγος χῶρος στενός ἀπό τό ἄκρο τοῦ διαδρόμου, εἶχαμε μία μπίμσα (βαθούλωμα) κάτω ἀπό τή γῆ μικρό, πού κρύβαμε τά προικιά. Τά χρυσαφικά και τά χρήματα σε ὦρα ἀνάγκης. "Όλο τό στενό τό γεμίσαμε με ξύλα για τό χειμῶνα. Στο δεύτερο πάτωμα ἀνεβαίναμε με πέτρινη σκάλα πού ὀδηγοῦσε πρὸς τό μεγάλο διάδρομο και τά δύο δωμάτια του. Στην ἄκρη του δεξιά υπήρχαν δύο παράθυρα, τό ἕνα πρὸς τήν αὐλή και τό ἄλλο πρὸς τόν κῆπο. "Όλα τά παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ μας εἶχαν σιδεριές για ἀσφάλεια ἀπό τούς κλέφτες και τούς Τούρκους. Τό δεξιό δωμάτιο πού τό λέγαμε Ματζάτο, εἶχε δύο χαμηλά μπάσια... και στή μέση τό τζάκι.

Ἦταν καλά ἐπιπλωμένο, γιατι ἐκεῖ στρώναμε τό μεγάλο σοφρά ὅταν εἶχαμε συγγενεῖς, φίλους και γνωστούς. Ἐκεῖ εἶχε ἕνα μεγάλο σεντούκι και μικρά καθίσματα. Στούς τοίχους ἦταν ἐντοιχισμένα τά ντουλάπια, μικρά ἢ μεγάλα, πού βάζαμε γιαλικά, πιάτα, ροῦχα, κ.λ.π. ἀκόμα και σκεπάσματα. Δίπλα ἀριστερά ἦταν ἡ ὀγνίστα. Μέσα εἶχε ἕνα μεγάλο ἀμπάρι για τό ἀλεύρι, πὶό πέρα ἦταν ὁ ἀργαλειός, τό λανάρι, τό τσικρίκι, κ.λ.π. Στην ἄκρη τά χαμηλά

μπάσια και στή μέση τό μεγάλο τζάκι πού βάζαμε και γάστρα για τήν πίττα, ἢ τές λειτουργιές. Ἐδῶ στρώναμε καθημερινά τό μικρό σοφρά για φαγητό. Στην ἐγνίσια κοιμόμαστε, ὅπως και στο Μαντζάτο, χωριστά ἄγῶρια και κορίτσια γιατι εἶμεθα πολλά ἄτομα. Στην ἄκρη υπήρχε και ἄλλο σεντούκι ἀπλό και ἀπό πάνω του πιατοθήκη κ.λ.π. Στην ξύλινη ὀροφή του κρεμούσαμε λουκάνικα, παστρουμᾶ και λίγο ξηρό καλαμπόκι. "Όλα αὐτά ἦταν για τό χειμῶνα. Προτοῦ ἀνεβοῦμε στην ξύλινη σκάλα τοῦ τρίτου πατώματος, ὅταν βγαίναμε ἀπό τήν ἐγνίσια, ἀριστερά μας ἦταν μία μικρή κρυφή πορτίτσα πού ὀδηγοῦσε στο ἀμέσως διπλανό συγγενικό μας σπίτι. Τήν εἶχαμε για ὦρα ἀνάγκης ἀπό κλέφτες ἢ Τούρκους. Ὁ διάδρομος τοῦ τρίτου πατώματος ἦταν κι αὐτός μεγάλος με τήν ἴδια κατασκευή σάν τοῦ δευτέρου. Εἶχε ὅμως ἐπί πλέον στά δεξιά πρὸς τά παράθυρα μία πολεμίστρα. Ἦταν ἕνας θόλος μικρός και ἀνοιχτός πρὸς τά κάτω και δίπλα του εἶχε ἕνα μικρό ἄνοιγμα για νά βλέπει κανένας πρὸς τό μέρος τῆς αὐλῆς ποιός ἔρχεται πρὸς τό σπίτι. Γιατι τότε ἦταν και κλέφτες πολλοί και οί Τούρκοι. Ἐπίσης υπήρχε και χῶρος πού βάζαμε τά κλινοσκεπάσματα. Τά δύο δωμάτια του πού εἶχε τό τρίτο πάτωμα ἦταν τό δεξιό πού τό λέγαμε ὄντά και τό ἀριστερό τό ὄντέπηλο. Ὁ ὄντάς (σαλόني) ἦταν πολύ στολισμένος με τά καλύτερα ἐπιπλα, κ.λ.π. εἶχε μπάσια ψηλά, στή μέση τό καλύτερο τζάκι και ἀνάμεσα

στά μπάσια τά καλύτερα σεντόνια και βελέντζες. Καθίσματα, καθρέπτες μεγάλοι και άλλα κελίμια κ.λ.π. Ἐκεῖ κοιμήθηκε δύο - τρεῖς φορές και ὁ τότε Δεσπότης Κονίτσης και ἔπειτα Ἄρχιεπίσκοπος Σπυρίδων. Στό ταβά- νι κρεμούσαμε ἀρμαθιές σταφύλια, τά ὁποῖα φυλάγαμε για τό χειμῶνα. Στό μικρό ὄντά μας δέν υπῆρχε οὔτε τζάκι, οὔτε μπάσια. Εἶχε τραπέζι, καθίσματα και ἄλλα ἔπιπλα. Στούς τοίχους υπῆρχαν ντουλάπια. Ἐκεῖ στό πάτωμα ρίχναμε σκορπιστά μῆλα, καρύδια και ὅ,τι ἄλλο εἶχαμε για στέγνωμα, για τό χειμῶνα φροῦτα, γιατί τέτοια φροῦτα εἶχαμε ἄφθονα. Στούς τοίχους εἶχαμε δύο μεγάλα ντουλάπια, πού βάζαμε μέσα γλυκά, γιαλικά και ἄλλα. Τό δωμάτιο αὐτό τό χρησιμοποιούσαμε και για τούς φίλους, ὅταν δέν εἶχε κάτω στό πάτωμα τίποτε.

Αὐτό ἦταν τό παλιό μας σπίτι.

Και τά ἄλλα σπίτια ἔτσι κάπως ἦταν. Ἄλλ' ὅμως, ὅταν τό σπίτι ἦταν ισόγειο και εἶχε ἓνα μόνο δωμάτιο, αὐτό τό εἶχαν για ὅλες τίς ἀνάγκες. Ἄν δέν εἶχε και κελάρι, τότε τά ζῶα τά ἔβαζαν σέ χῶρο χωριστό ἢ σέ ἄλλο χῶρο τῆς αὐλῆς κλειστό, γιατί τό χειμῶνα ἔκανε πολύ κρύο, βροχές, χιόνια και πάγο. Ὅσα σπίτια εἶχαν δύο δωμάτια οἱ ὅροι ἦταν καλύτεροι. Τό ἓνα τό εἶχαν για ὀρνίθια και τό ἄλλο για ὄντά. Πάντως ἐκεῖνοι πού ἔβαζαν τά ζῶα τους στά κελάρια ἔπρεπε νά ἔχουν τό πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ καλά φκιαγμένο, ὥστε νά μήν ἔχει τρύπες, ρωγμές κ.λ.π. και τοῦτο για νά μήν ἔρχεται ἡ μυρωδιά και δέν

μποροῦσαν νά τήν ὑποφέρουν. Ἰδίως ὅταν πηγαιναν νά κοιμηθοῦν τό καλο- καίρι περισσότερο. Για τά ἀποχωρη- τήρια δέν γίνεται λόγος, γιατί στά περισσότερα σπίτια ἦταν στήν αὐλή, κοντά ἢ πιό πέρα ἀπό τό σπίτι. Ὅλα τά σπίτια τῆς Βούρμπιανης ἦταν σχεδόν κολλημένα τό ἓνα μέ τό ἄλλο σέ στενοῦς μέ καλντερίμια δρόμους. Σήμερα, ὅλα αὐτά τά σπίτια ἔγιναν παρελθόν, μνημες, ἱστορία.

Εἶναι ἀδύνατο νά σᾶς περιγράψω τόν πόνο πού δοκίμασα ὅταν τό 1950 πῆγα στό χωριό. Ἦταν ὄρθιο μέχρι τό 1948, γιατί τό χρησιμοποιούσαν για σχολεῖο. Στόν ἐμφύλιο πόλεμο ὅμως ἔπεσε μιά βόμβα στή μέση τοῦ σπιτιοῦ και τό χώρισε τό τρίτο πάτωμα σέ δύο μέρη. Ὅταν ἔφθασα στό χωριό, ἔτρεξα ἀμέσως και τό εἶδα. Δέν ἀνέβηκα στό πάτωμα αὐτό γιατί

(Συνέχεια στή σελίδα 296)

Ἡ τιμή τοῦ δημοσιογραφικοῦ χάρτου καθώς και τῶ ἔξοδα στοιχειο- θεσίας, ἐκτύπωσης, διόλιθοδεσίας και τῶ ταχυδρομικά τοῦ Δελτίου ἔχουν ἀυξῆθῃ σημαντικά.

Για τήν ἀπρόσκοπη και ἀριώ- τερη ἔκδοσή του και μόνο, γιατί κα- νείς δέν ἀπορῆε ἀπ' αὐτό, παρα- καλοῦνται οἱ Ἀναγνώστες θερμᾶ νά ἐνισχύσουν τήν προσπάθεια τῆς Ἐ- ρείας.

ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ '40

Τ Α Κ Α Λ Ο Υ Δ Ι Α

Τοῦ ΚΩΣΤΑ ΝΤΟΥΛΑ, Ἀρχιάτρου

Στίς αἴθουσες τοῦ ἱεροδιδασκαλείου τῆς Μονῆς Βελλᾶς στό Καλπάκι δέν ἀκούγονται ἤχοι βυζαντινῆς μουσικῆς. Τώρα στόν πόλεμο τοῦ σαράντα εἶναι στρατιωτικό νοσοκομεῖο βαρειά τραυματισμένων, ὅπου ὁ ἀνθρώπινος πόνος δίνει ρεσιτάλ. Τά καλογεράκια - τά περισσότερα - ἐγκατέλειψαν τό θυμιατήρι καί πῆραν ντουφέκι. Ἡ καμπάνα τοῦ μοναστηριῶν κρεμασμένη, δίπλα στό μικρό ἐκκλησάκι ἀπό τό μπράτσο ἐνός πουργαριῶν δέν σημαίνει γιά ὄρθρους, καί γαλήνιους ἐσπερινούς. Τώρα ἤχει πένθιμα γιά τούς φαντάρους πού φύτρωσαν ἐδῶ στό νεόσκαφτο κοιμητήρι τά νειάτα τους καί τήν ἀνοιξή τους. "Ὅπως ὁ Πάνος.

Τραῦμα διαμπερές τῆς κοιλιᾶς ἔχει τοῦτος ὁ φαντάρος. "Ἐγινε ἡ λαπαροτομία ἀπό ἕνα κορυφαῖο νυστέρι, τόν φίλο κ. Ἀλέκο Μάνο. Ἐγχείρησις ἀπελπισίας. Οἱ ἐνδοφλέβιοι ὄρροι πού ἀκολούθησαν στάθηκαν τιμητικές βολές σέ μιά χαμένη μάχη. Τό νυστέρι σκίζοντας τόν ὀμφαλό ἀνεζωπύρωσε τόν συγγενῆ δεσμό μέ τόν ὀμφάλιο λῶρο. Τοῦτο τό ὀδυνηρό ἐρέθισμα ἔκανε τό μελλοθάνατο τραυματίαν νά ἀναζητάει ἐπίμονα τή μάνα του σέ δραματικό τόνο.

— Τή μάνα μου θέλω. Τή μάνα μου θέλω...

Οἱ ἐθελόντριες ἀδελφές - οἱ θετές αὐτές μητέρες ὅλων τῶν τραυματιῶν κατά τόν πόλεμο - προσφέρθηκαν νά ἱκανοποιήσουν τήν τελευταία ἴσως θέλησή του. Το χωριό τοῦ τραυματία ἦταν ἀπέναντι ἀπό τό ἀντικρυνό βουνό.

Δύο νοσοκόμοι ὁ ἕνας ἀπό τούς ὁποίους ἦταν ντόπιος κι ἤξερε τά κατατόπια ξεκίνησαν τ' ἄλλο πρωῖν νά μεταφέρουν τό μήνυμα στή μάνα. Ἡ σαθρή ἐξώπορτα στηριγμένη στό μάνταλο ὑποχώρησε εὐκολά. Μερικοί κτύποι στήν πόρτα τοῦ φτωχόσπιτου τάραξαν τό τέλμα τῆς νυχτερινῆς γαλήνης. Σκίρτησεν ἡ καρδιά τῆς μάνας. "Ἀναψε το λυχνάρι κι ἔρριξε μιά τούφα πουργαρίσια στό τζάκι, πού ἔκανε ν' ἀναπηδήσουν καί νά χορέψουν φλόγες ἀλλόκοτες.

Ἐσύ εἶσαι Πάνο;

— Ὅχι εἶμαστε συνάδελφοί του. Ἦρθαμε νά σοῦ ποῦμε πῶς ὁ Πάνος σέρνοντας ἕνα μουλάρι γλιστρήσε κι ἔσπασε τό χέρι του. Εἶναι στό Καλπάκι, στό μοναστήρι τῆς Βελλᾶς.

—Μακάρι παιδιά μου νάναί ἔτσι κατά πῶς τό μολογαῖτε.

Πουρνό, πουρνό τοιμάστηκεν ή μάνα. "Ανοιξε τήν κασέλα της πού είναι για όλες τις 'Ηπειρώτισσες τό ακριβό, θησαυροφυλάκιο. Τά πρώτα νυφικά στολίδια, τά πρέκια, οί τοκάδες, τό κεμέρι. 'Ανοίγοντάς την ξεχύθηκεν μιά εὐωδία λεβάντας. Οί θησαυροί; Νάτοι. Σύκα ξερά, καρύδια, μύγδαλα, κατάξερα λουκούμια, κατάξερα φοντάν πού τῆς τά πρόσφεραν στά γιορτάσια κι αὐτή μέ τή δικαιολογία ὅτι δέν εἶχε δόντια τά 'κρυβε για νά τά προσφέρει σ' ἐκλεκτούς ἐπισκέπτες σάν τούς ἀποψινούς φαντάρους.

"Εκανε μιά διαλογία ἀπό τοῦτα τά καλούδια τά 'βαλε σ' ἕνα τρουβά, μαζί μέ ψωμί, μέ γαλοτύρι σ' ἕνα κλειδοπίνακο, πού τοῦ ἄρεσε τοῦ Πάνου καί ξεκίνησε μέ τό σκόπι για τό Γολγοθά της.

Τ' ἄλλο πρωῖ στό ἀσβεστωμένο πεζούλι τοῦ περιβόλου τοῦ νοσοκομείου διπλωμένη στά δύο ἔχει ἀκουμπήσει μιά ἰσχνή μαύρη φιγούρα, μιά σουρωμένη μαύρη τελεία. "Οταν ξαπόστασε ζυγώνει τό φαντάρο πού ἦταν στήν πύλη.

— Μοῦ παράγγελναν γιέ μου ν' ἴρθω νά ἰδῶ τό παιδί μου, τόν Πάνο.

—Περίμενε κυρά μου λίγο. Τώρα γίνεται διακόμισις τραυματιῶν. Δέν μπορείς ν' ανέβεις τίς σκάλες.

Κάποια στιγμή ἀπό τήν πίσω μικρή πορτούλα - ὅλα τά νοσοκομεῖα ἔχουν δύο πόρτες. Τήν κεντρική πού βαδίζουν οί θεραπευμένοι πρός τη ζωή καί ἡ ἄλλη πού βγαίνουν ὀριζοντιωμένοι. Μιά βάρβαρη φωνή σκίζει

τόν ἀέρα.

— Παρουσιάστε ἄρμ... Δώδεκα κάννες ὄπλων ὑψώθηκαν πρός τόν οὐρανό σέ τιμητικό χαιρετισμό. "Ενα φέρετρο τυλιγμένο μέ σημαία ὄδευεν ἄργά κι ἐπίσημα πρός τό ἐκκλησάκι τοῦ μοναστηριοῦ. 'Ακολουθεῖ κι ἡ μάνα μονολογώντας.

— Χαλασιά του, θά τό ζητάει τώρα ἡ μάνα του.

"Ενας καλόγερος μέ βραχνή φωνή ψάλλει τή νεκρώσιμη ἀκολουθία.

— 'Ανάπαυσον τόν δοῦλον σου Παναγιώτην.

— "Αχ γιέ μου - ψιθυρίζει ἡ μάνα - ἔχει καί τ' ὄνομα τοῦ παιδιοῦ μου. Κι' ἀπό πού εἶναι παληκάρι μου, ρωτάει ἕνα νοσοκόμο τοῦτο τό παληκάρι.

— 'Από ἕνα χωριό. 'Ηπειρώτικο.

— Καί πῶς τό λένε τοῦτον τόν Παναγιώτη;

— Παναγιώτη Βάντζο.

'Η μαύρη τελεία τεντώθηκε σά λάστιχο, τίναξε μέ μιά ὑπεράνθρωπη ἐνστικτώδη, δύναμη, τά χέρια της, ψηλά πρός τόν τροῦλο, πού, εὐλογοῦσε ὁ Παντοκράτορας, κι ἔπεσε κατ' ἀπάνω στό φέρετρο ποτίζοντας τά πάντα μ' ἕνα σπαραγμό.

Νά πάρουμε μιά ἀνάσα εἶπαμε κατά τό βράδυ ὕστερα ἀπ' αὐτό τό τραγικό φινάλε καί βγήκαμε στόν ἐξώστη. Καθώς τά φυλλώματα τῶν δένδρων ἀναριγοῦσαν ἀπό ἕνα ἐλαφρό ἀεράκι ἔπλεκαν στή γῆ λευκά σάβανα ἀπό τό φεγγαρίσιο φῶς.

Πέρα ἀπό τό στρατιωτικό νεκροταφεῖο ἀκούεται τό 'Ηπειρώτικο μοι-

ρολόϊ μεταποιημένο από τή μάνα.

Τί νά σοῦ στείλω Πάνο μου
αὐτοῦ στὸν Κάτω Κόσμο
Σοῦ στέλνω μῆλο σέπεται
κυδῶνι μαραγκιάζει
σταφύλι ξερογίζεται
τριαντάφυλλο μαδιέται
Κι' ἐγὼ σοῦ στέλνω δάκρυα
δεμένα στό μαντήλι...

.....»

Τό πρωῖ εἶδαμε ἀπάνω στὸν τάφο
τά καλούδια. Πικρὴ ἐπιτάφια μητρι-
κὴ προσφορά.

ΕΝΑ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ

Ἐκείνον τὸν ἀνθῶνα τοῦ Δημοτικοῦ
Τραγουδιοῦ τοῦ Πωγωνίου σὰς προ-
σφέρομε τό παρακάτω τραγούδι.

Ἄς τό τραγουδήσουν οἱ νιές
κοπέλλες μέ τή γυκειά τους φωνή. Ἄς
τό κεντήσουν μέ μεταξωτὴ κλωστή
στὶς μπάντες τοῦ κρεβατιοῦ τους, καί
στά προσόψια, πού κρέμονται στὴν
κρεβατοκάμαρά τους. Ἄς τό χαρά-
ξουν στοὺς καθρέφτες, πού γιαλίζον-
ταν οἱ γιαγιάδες μας, νά διασωθεῖ ἡ
τρυφερότητα καί ἡ εὐγένεια τῶν
στίχων του, πού ἀποστάζουν ἐρωτικὲς
δροσοσταλίδες.

*Αὐτό τό χέρι πού κρατεῖς, ματάκια-
ματάκια
γιὰ μὴ τό παρασφίγγεις, ματάκια λιγωμέ-
να.*

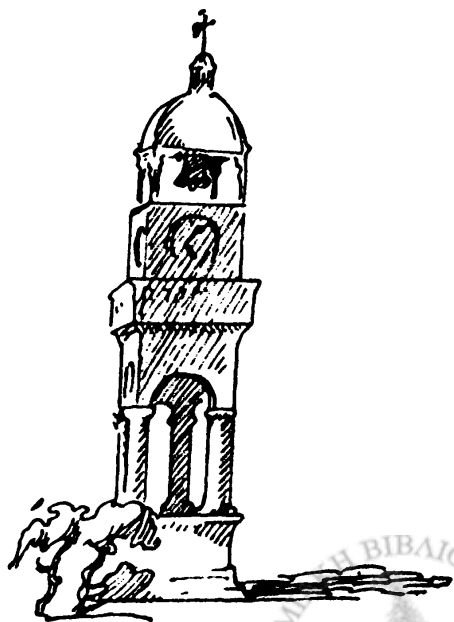
*Τί τό πονοῦν τά δάχτυλα, ματάκια-
ματάκια
ἀπὸ τά δαχτυλίδια ματάκια λιγωμένα.*

α.χ.μ.

(Ἐκείνη σελίδα 293)

εἶχαν μείνει μόνο λίγα κομμάτια ἀπὸ
τοὺς τοίχους. Φοβήθηκα. Στό δεύτερο
πάτωμα εἶδα στό διάδρομο χειροβομ-
βίδες στὶς ἄκρες καί στά ντουλάπια.
Σφαῖρες, κάλυκες ἄδειοι κ.λ.π. ἄφθο-
να καί μέσα στά δωμάτια. Ἐκείνη
μεγάλη μου περιέργεια τράβηξα στό
παράθυρο πού εἶχα παιδί βάλει στὴν
ἄκρη τοῦ σανιδιοῦ τίς γραμμὲς κάθε
χρόνο πού μεγάλωνα καί ἀπὸ μία
ψηλότερα. Στό ἀσήμαντο γιὰ ἄλλους
αὐτό σημεῖο ἐγὼ δέ μπόρεσα νά
κρατήσω τά δάκρυά μου. Ἐφυγα
χωρὶς νά θέλω νά δῶ τίποτε ἄλλο.
Τόση ἦταν ἡ πίκρα μου. Τό σπίτι μου
ἐκεῖνο ἦταν ἡ πιό μεγάλη ἀγάπη μου.
Ἐκεῖ εἶδα γιὰ πρώτη φορά τὸν ἥλιο ...
τὴ ζωὴ μου.

Αὐτά ὅλα τά σπίτια μας τώρα εἶναι
ἕνα μνημεῖο, γεμάτα μνημεις, εἰδωλα
ἀλησμόνητα, πού ὅσο ζοῦμε θά τά
ἔχουμε μέσα στὴν καρδιά μας σάν
ἅγιες εἰκόνες, πού θά σβήσουν μέ τό
θάνατό μας....

ΚΑΙΓΕΣΤΕ ΟΡΕΕΕ!

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΜΑΤΗ

Πάνε πολλά χρόνια από τότε. Ήταν ή εποχή που τό κυνήγι ήταν μία πραγματική απόλαυση γιατί και κυνήγια υπήρχαν πολλά και τό σινάφι ήταν αδελφωμένο και πήγαινε για ν' απολαύση τό κυνήγι κι ὄχι νά στραβώση ὁ ἕνας τόν ἄλλον ὅπως συμβαίνει μέ τούς σημερινούς (νεαρούς ιδίως) που τραβᾶνε τή σκανδάλη στό φτερωτό θήραμα κι ἀδιαφοροῦν ἄν στή σκοπευτική τους γραμμή κάπου πίσω από κλαριά ἢ σπαρτά θᾶναι ἄνθρωπος ἢ ζῶο που τά σκάγια θά τοῦ κάνουν ζημιά ἢ καί θά σκοτώσουν.

Καί ἄς μή εἴμαστε ἄδικοι, καί παληότερα συνέβαιναν μικροτραυματισμοί ιδίως σέ περίοδο που εἶχε μεγάλα περάσματα φτερωτῶν καί γινόνταν καί τότε ὁμαδικό μπορεῖ νά πεῖ κανείς τό κυνήγι, ἀλλά τά περιστατικά ἀτυχημάτων ήταν ἐλάχιστα σέ σχέση μέ τήν πληθώρα τῶν τότε ἐξορμήσεων στά περάσματα.

Τώρα τό κακό ἔχει παραγίνει γιατί καί οἱ κυνηγοί ἔχουν ὑπερπολλαπλασιαστεῖ καί τό πρῶτο πουλί που θά πετάξει μπροστά ἔστω καί σέ σχῆμα σπουργιτιοῦ θά φάη τουφεκίες μέ τή σέσουλα γιατί καί τά νεώτερα τουφέκια παίρνουν πολλά φυσέκια στή θαλάμη καί τά φυσέκια μολονότι

πανάκριβα δέν τά λογαριάζουν ἔστω καίγοντάς τα γιά καρακάξες ἀφοῦ κατά πλειοψηφία ... ὁ ἀτυχῆς μπαμπάς ἀρμέγεται κανονικά ἀπό τά βλαστάρια του καί τό ῥίχνουν στό ντουφεκίδι πολύ πρίν τά «κονομήσουν» μέ τόν ἰδρωτα τά καμάρια, .. ἔχει ὁ Μπαμπάς!

Ἄς εἶναι κι ἔτσι, τί νά γίνει; αὐτά ἔχει ἡ παληοζωή. Καί τώρα στό θέμα μας.

Τρεῖς ἀχώριστοι φίλοι, ὁ Γιάννης, ὁ Γιώργης κι ὁ Περικλῆς κουβεντιάζουν στό φαρμακεῖο τοῦ πρώτου γιά τό κυνήγι τῆς αὐριανῆς Κυριακῆς. Εἶναι Σάββατο μεσημέρι — ἐδῶ καί 38 χρόνια περίπου ἀπό σήμερα — «Τί ὥρα θά ξεμπλέξεις, Γιάννη, ἀπό τά γιατροσόφια σου ἀπόψε;»

— «Ἐ γύρω στίς 5 τ' ἀπόγευμα θάμαι ἐλεύθερος. Δηλαδή ἔξ ἡ ὥρα θά φύγουμε γιά τό χάνι Καμπέραγα, λέει ὁ Περικλῆς, ἐκεῖ ὁ Χαντζῆς ὁ Γιώργης ὁ Τζίκας θάχη καμιά κάμαρη νά περάσωμε τή βραδιά καί τό πρωί θά πάρωμε κι αὐτόν μέ τά σκυλιά του γιά κυνήγι πρὸς τά κοντινά Δεμάτι πρὸς Τσίπιανη κάτι θά βροῦμε καί μέ τά δικά μας σκυλιά.

Ἄμ ἔπος ἀμ' ἔργον. Σέ 1/2 ὥρα φεύγαμε κι ὅλας μέ τά σύνεργά μας μέ

τό σαραβαλάκι και σέ ώρα που γυρίζουν τά σφαχτά από βοσκή στά γρέκια τους είμαστε στό χάνι του Καμπέρ - αγᾶ (Στήν ποταμιά πρὸς τά Βλαχοζάγορα). Ὁ πάντα καλόκαρδος κι ἐνθουσιώδης Γιώργος Τζίκας μόλις μᾶς εἶδε, ξεφώνισε:

— «Ἄντε μωρέ παιδιά κι ἔλεγα πῶς δύσκολο θά τόν φάω μόνος μου ἓνα λάγαρο πού βράζει μέ τά κρεμμύδια στόν τέντζερη».

Καλωσορίσματα χαιρετοῦρες ἐγκάρδιες — σινάφι βλέπεις — και στρωνιαστήκαμε στους μπάγκους πού εἶχε ἀραδιασμένους τό χάνι μέ τά τεράστια τραπέζια ὀλόγυρα στό ἰσόγειο του Χανιοῦ.

Σιγά - σιγά ἄρχισε ν' ἀδειάζη τό χάνι ὅπως οἱ περαστικοί ἀπό τά κοντινά ἔφευγαν γιά τά χωριά τους. Ἔτσι βραδιάζοντας μείναμε ἐμεῖς και ἐμεῖς.

Ξεκοκκαλίσαμε φυσικά τόν ὠραιότατο λαγό στιφάδο μέ τό περίφημο κρασί του Τζίκα και ἐν συνεχεία ὁ Γιώργης μᾶς ὠδήγησε στό ἐπάνω πάτωμα του χανιοῦ ὅπου μᾶς περίμεναν: Μιά διακοναρίτικη (τεράστια) φωτιά στό τζάκι του δωματίου μας πού μέ τή βελέντζα στά μπάσια και στά γιατάκια γιά ὕπνο ἦταν κάτι τό πολύ χαρούμενο γιά μᾶς, ὅπως εἶχε και γιά συμπλήρωμα δύο τσουβάλια κάστανα ἓνα ἀπό δῶ κι ἓνα ἀπό κεῖ ἀπό τό τζάκι και δίπλα μία νταμουζάνα κρασί!!

Αὐτά τά ἀπλᾶ πραγματάκια εἶναι πού συμπληρώνουν τό γοητευτικό χρῶμα τῆς κυνηγοπαρέας σέ σημειοῦνά ξεσπάη κανεῖς σέ εὐθυμα ξεφωνί-

σματα σέ ἀφηγήσεις ὠραίων περιπετειῶν γύρω ἀπ' τό κυνήγι, σέ γέλιο και σέ τραγούδι ξένιαστο, μέ σιγόντο τό κράκ - κρούκ τῆς φωτιάς ὅπως ψήναμε τά κάστανα και σκάγανε.

Μέ τίς ἀφηγήσεις μέ τά ξεφωνίσματα και τά χάχανα πού τά ἐπέτειναν φυσικά και τ' ἀπανωτά ποτηράκια του κρασιοῦ πού μᾶς ἔκανε σχεδόν νά μή ἀκούει ὁ ἓνας τί λέει ὁ ἄλλος δίπλα, δέν ἀντιληφθήκαμε ὅτι ὅπως εἶχε κλείσει τή μεγάλη πόρτα τῆς εἰσόδου του χανιοῦ ὁ Τζίκας, ἡ πόρτα τραντάζονταν ἀπό τά χτυπήματα ἑνός νυχτερινοῦ ἐπισκέπτη γκάπ - γκούπ και φωνές!

— Γιά σταθῆτε ἄρε παιδιά λέει ὁ Τζίκας ποιός διάβολος χτυπάει ἔξω και φωνάζει τέτοια ώρα (Περασμένα μεσάνυχτα) κι ἄνοιξε τό παράθυρο νά ἴρωτήση ποιός εἶναι και τί θέλει.

Ἡ πρώτη φωνή π' ἀκούσαμε ἦταν

— Καίγεστε ὀρέεε τό μπουχαρί λαμπάδιασε ἐπάνωωω!

Σιαστήσαμε κι ἀλληλοκοιταχτήκαμε τί λέει αὐτός:

Κι ὁ Τζίκας ἀτάραχος:

— Τί λέει αὐτός; Νά ἡ καπνιά ἀπ' τό μπουχαρί μας πῆρε λαμπάδιασε ἀπό τά τεράστια κούτσουρα ὅπως καῖνε. Μή σκιάζεστε! Θά τό ταχτοποιήσω ἐγώ τό πράμμα.

Και γρήγορα - γρήγορα παίρνει ἀπ' τή φυσιγγιοθήκη του δύο γεμάτα φυσέκια, ἀδειάζει χάμω τά σκάγια, και μέ τό μπαροῦτι ταπωμένο τά βάζει στό δίκανο, τό κατευθύνει κάτω ἀπό τή μπουχαροποδιά πρὸς τό ἐσωτερικό του τζακιοῦ και μπάμ χάλασε ὁ

κόσμος!

Μείναμε στά θεοσκοτέινα γιατί ή μοναδική λάμπα πετρελαίου πού φώτιζε τό δωμάτιό μας από τήν τουφεκιά — πίεση αερίων — έσβησε. Ή ξαναμένη κάπνα του τζακιού κατέρρευσε στήν αγωνίστρα μέ πάταγο και ντουμάνιασμα από καπνό και σπίθες πού ... μᾶς στράβωσαν.

Ήλλά ό άπ' έξω έκφωνητής δέν σταμάτησε νά φωνάζη...

— Δέ σβή' σκι ακόμα λαμπαδιάζει ψηλά άπ' του μπουχαρί...

Ήταν ένας πού γρέκιαζε τά πρόβατά του πιο πέρα άπ' τό χάνι και όπως τον ξύπνησαν τά κοπαδόσκυλά του πού χαλουσαν τον κόσμο στ' αλύχτισμα πετάχτηκε άπ' τήν καλύβα του γιατί νόμισε ότι έπεσε λυκος στο κοπάδι του, αλλά αντίκρυσσε αντί για λυκο τον ... ήλιο πού έβγαινε από τό μπουχαρί του Τζίκα κι έλαμπε ό τόπος όλος γιαυτό τά σκυλιά αλυχτουσαν σαν σε ζουλάπι. Τότε έτρεξε ό τσομπάνης στήν πόρτα άπ' τό χάνι για νά ... δώση χαμπέρι!

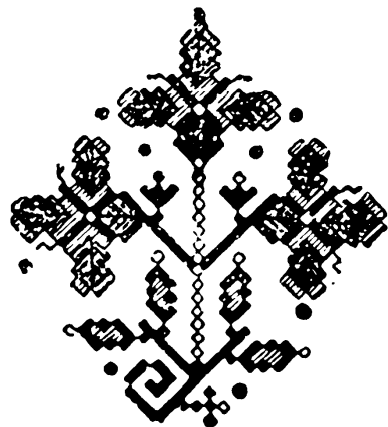
Στό άκουσμα του τσομπάνου ότι ή φωτιά εξακολουθούσε παρ' όλες τις τουφεκιές του Τζίκα (πόσων χρονών καπνιές θάχαν ξεχειλίσει από τό τζάκι στήν έξωτερική επιφάνεια) τότε ό Τζίκας σαν λάστιχο πετάχτηκε έξω από τήν κάμαρά μας μ' ένα κουβά νερό και γρηγορώτερα κι από γάτο ... βρέθηκε στήν σκεπή του χανιού όποτε όπως είμαστε στά σκοτάδια μᾶς ήρθε κι ό κουβάς μέ τό νερό άπ' τό τζάκι για νά συμπληρώση ... τήν ώραία μάσκα πού μᾶς είχαν φκιάσει οι

προηγούμενες ... ϊρίψεις του τζακιού και γινήκαμε άγνωριστοι όταν ... ξανανάψαμε τή λάμπα!

Τέλος, κακήν κακώς περάσαμε τις λίγες ώρες μέ ψευτοϋπνο ώσπου νά ξημερώσει και ν' απολύσωμε τά κυνηγόσκυλά μας για κυνήγι πού μᾶς απέδωσε κι έναν πονηρότατο λαγό πού έκανε κόρτε ... μέ τό Γιάννη Γεωργάτη τής παρέας μας.

Ήστερα από πολύωρη καταδίωξη ό λαγός πού ειχε φθάσει σχεδόν στο χωριό Καβαλλάρι έδέησε νά ξαναγυρίση προς τήν Ποταμιά κοντά στο χάνι και ξεμακρος όπως ήταν από τά σκυλιά πού σε μεγάλη άπ' αυτον απόσταση αλυχτουσαν συνέχεια στις πατημασιές του, πάει ό άθεόφοβος και βάλθηκε σ' ένα σωρό από κλαδιά και φύλλα σε μία μικρούλα νησίδα πού ειχε σχηματιστή στο ποτάμι, σε ρηχά νερά.

Ή Γιάννης καθισμένος στήν

ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Τοῦ ΚΩΣΤΑ ΤΕΚΤΟΝΑ

Ὁ ἀλησμόνητος καί φίλτατος τοῦ γράφοντος, Γρηγόρης Σακκάς, ὁ ἐπιτυχημένος Δήμαρχος τῶν Ἰωαννίνων, καίτοι δέν εἶχε περγαμηνές μορφώσεως, ἦταν ἐν τούτοις προικισμένος μέ μιά σπάνια ἰκανότητα προσαρμογῆς στίς καθημερινές κοινωνικές συνθήκες καί μέ μιά ἐκπληκτική δύναμη πού τόν βοηθοῦσε νά ἐπιτυγχάνει, σχεδόν πάντοτε, στή ζωή του.

Ἔτσι ἀπό τό ξεκίνημά του ἀπό τήν Παραμυθιά, ὡς ἄνευ θητείας χωροφύλακας, κατώρθωσε νά γίνει δημοσιογράφος ἐκδότης τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Κραυγή», Νοάρχης Θεσπρωτίας καί Καρδίτσας, ἀλλά

τό ἀποκορύφωμα τῆς ἐπιτυχίας του ἦταν νά ἐκλεγεῖ Δήμαρχος τῶν Ἰωαννίνων τῆς πόλεως μέ τή μεγάλη καί παλιά παράδοση πνευματική καί συγκρότηση τῆς κοινωνικῆς δομῆς της κάποιου ἐπιπέδου διαλεχτοῦ μεταξύ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων κατά τήν ἐποχή ἐκείνη. Ἔτσι ὁ Γρ. Σακκάς διέψευσε μέ τήν κοινωνική του ἄνοδο καί ἐπιτυχία, τήν νομιζομένη ὡς σωστή ἄλλοτε καί τώρα ἄποψη, ὅτι ἡ μεγάλη μὀρφωση καί τά Πανεπιστημιακά πτυχία εἶναι σ' ὅλες τίς ἐποχές καί γιά τόν καθένα ἀπαραίτητα προσόντα κοινωνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς ἐπιτυχίας καί δράσεως.

Ὁ ἰδιορρυθμος καί ὠραῖος χαρα-

(Συνέχεια ἀπό τήν προηγούμενη σελίδα)
ἀκροποταμιά ἔστριβε τσιγάρο καί δέν κατάλαβε ὅτι στά 15 μέτρα ἀπ' αὐτόν εἶχε λουφάξει ὁ λαγός στήν νησίδα. Φθάνουν τά σκυλιά μέ τίς γλῶσσες ἔξω καί κατακουρασμένα πᾶνε μέχρι τό νερό πού τά βάραγε ἡ ὄσμή τοῦ λαγοῦ, ἀλλά στό νερό χανόνταν τά ἴχνη του καί γύριζαν τά σκυλιά ἀνήσυχτα πρὸς τό Γιάννη καί ξανά πρὸς τή νησίδα ὁ νοῦς τους ἀπ' ὅπου ἐρχοῦταν ἡ ὄσμή τοῦ λαγοῦ.

Σάν πλησίαζαν πρὸς τή νησίδα τά σκυλιά ὁ λαγός λούφαζε ἀκίνητος, μόλις ὅμως τά σκυλιά γύριζαν πρὸς τό μέρος τοῦ Γιάννη ... ὁ λαγός σήκωνε

τ' αὐτί του νά τά παρακολουθήσει ὅπως ἀπομακρύνονταν ὁ κίνδυνος γι' αὐτόν. Τότε πῆρε τό μάτι τοῦ Γιάννη τήν κίνησι τοῦ αὐτιοῦ καί πρόσεξε καλά ὅτι ὁ λαγός ἦταν ὁ μισός ἔξω ἀπ' τά φύλλα ὁπότε μπάμ! καί ὁ φίλος τινάζονταν ἀνάποδα μεσ' τό νερό στά ριχά μέ τήν ἄσπρη κοιλιὰ ἐπάνω.

Αὐτά τά παράξενα κι ὠραῖα ἔχει τό ἄτιμο κυνήγι πού τό νοσταλγοῦμε τώρα πού γεράσαμε καί δέ μᾶς βοηθοῦν οὔτε τά πόδια οὔτε τά μάτια!

Γεωργ. Σταμάτης
Γιάννινα 15/9/1984

κτήρας τοῦ Γρ. Σακκά, τοῦ κατά λαϊκή ἔκφραση καί ἀγαθή προσω- μιά «Γόρη», ἔχει δημιουργήσει γύρω ἀπό τή δράση καί εὐτράπελα περιστα- τικά καί μεταξύ αὐτῶν θ' ἀναφέρω σήμερα τό παρακάτω.

Σέ μιά προεκλογική περίοδο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐπολιτεύετο μέ τό Κόμμα τῶν Ἐλευθεροφρόνων τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ καί κάποιος Σπύ- ρος Μπότσαρης, πού τό ἐπίθετό του ἦταν ἀπλῶς συνώνυμο μέ τό τοῦ γνωστοῦ Στρατηγοῦ ἐά. Δημητρίου Μπότσαρη.

Ὁ Γρ. Σακκάς βοηθοῦσε τόν προεκλογικό ἀγώνα τοῦ ἀνωτέρω πο- λιτευτοῦ μέ τήν ἐφημερίδα του καί σέ μιά προεκλογική περοδεΐα οἱ δύο τους βρέθηκαν στήν Παραμυθιά καί ἐπρό- κειτο νά μεταβοῦν στούς Φιλιάτες καί φυσικά γιά τόν σκοπό αὐτόν ἔπρεπε νά τούς στείλουν δύο ζῶα στό χωριό Βάρφανη (τό σημερινό Παραπόταμο)

πού εἶναι στήν ὄχθη τοῦ Καλαμά καί πού τότε τό πέρασμά του γίνονταν μέ τό ξύλινο πορθμεῖο τῆς ὑπηρεσίας τῶν Δημοσίων Ἔργων γιατί δέν ὑπῆρχε τότε γέφυρα στόν ποταμό.

Στό καφενεῖο λοιπόν πού συζη- τοῦσαν οἱ δύο τους, ὁ Σακκάς ἀνέλαβε νά γράψει καί νά στείλει σέ φίλο του στούς Φιλιάτες τηλεγράφημα μέ τήν παράκληση νά τούς στείλει στή Βάρ- φανη ἢ στή Βρυσέλλα πού εἶναι στήν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ Καλαμά δύο ζῶα.

Συνέταξε λοιπόν καί ἔστειλε τό ὠραῖο ἐκεῖνο καί ἀμίμητο τηλεγρά- φημα στό ὁποῖο ἔγραφε (Ὀνοματε- πώνυμο πού παραλείπεται):

Ἐρχόμαστε ζῶα δύο.

Μπότσαρης — Σακκάς

Τί ὅμως νά πρωτοθυμηθεῖ κανεῖς ἀπό τά ὠραῖα ἀνέκδοτα τοῦ ἀγαθοῦ καί καλόκαρδου καί πληθωρικοῦ σέ ἀνθρώπινες ἐκδηλώσεις «Γόρη»;

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Γρηγ. Σακκάς - Κώστ. Τέκτων

(Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο)

ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

Καί τώρα ἔρχεται ἡ σειρά τῶν Χριστιανῶν κατοίκων

Ἐκ τῶν Σουλιωτῶν πλούσιοι ἦσαν οἱ ἐξῆς:

Ὁ Κήτας Γεωργάκης, τοῦ ὁποίου ἐγγονοί ἔμποροι εὐρίσκονται καί σήμερον ἀκόμη εἰς Ἰωάννινα καί ἐνταῦθα (Ἰθάκης). Εἰς τά Ἰωάννινα ἐπίσης ἄλλος ἐγγονός του ἐπαγγέλεται τόν Ἰατρόν.

Ἐπάγγελμα τοῦ Κήτα ἦτο τό τοῦ ἀγωγιάτου, μέ εἴκοσι καί πλέον μουλάρια καί μουλές» καθῶς ὁ θρυλικός Ρόβας: εἰς τό τραγούδι του:

Σέρνει μουλάρια δώδεκα
καί μουλές δέκα πέντε...

Διεξῆγεν ἐπί πολλά ἔτη τήν συγκοινωνίαν Λεσκοβικίου - Ἰωαννίνων, ὁπόθεν ἔφερε «εἰς τά σκλαβωμένα ἀδέλφια τοῦ Λεσκοβικίου» τήν «Νέαν Ἡμέραν» τῆς Τεργέστης, ἡ ὁποία ἔφθανεν ἕως ἐκεῖ μέ τό Αὐστριακόν Ταχ/μεῖον. Ὁ ἀγράμματος ἐκεῖνος Κήτας ἦτο ὁ προσκυνήσας παλιός λήσταρχος καταστάς μετά ταῦτα συνεργάτης καί προμηθευτής τῶν ἐνεργείᾳ ληστῶν. Ὅστις ἤθελε, μεταβαίνων εἰς Ἰωάννινα νά μή συναντή-

ση καθ' ὁδόν ἀνεπιθύμητον ἀντάμωσιν μέ βασιλεῖς τῶν ὁρέων, ἔπρεπε νά ταξιδέψη μέ τόν Κήταν, διότι «κόρακας, κοράκου μάτι δέν βγάζει» κατὰ τήν παροιμίαν. Ὁ Κήτας εἰς τό ἐπάγγελμά του ἐτήρει τήν ἐξῆς ζωόφιλον τακτικήν: Τά φορτία τῶν ὑποζυγίων του δέν ἔπρεπε νά ὑπερβαίνωσι τάς ὀγδοήκοντα ὀκάδας, οὔτε κατὰ ὀλίγα ἀκόμη δράμια. Ἐάν μέν τό ἐμπόρευμα ἦτο τοιοῦτον, ὥστε νά δύναται νά ἀφαιρεθῇ τό ἐπιπλέον βάρος, τότε ἤλαττοῦτο. Ἐάν ὁμως ὄχι, ἀπέρριπτε ὀλόκληρον τό φορτίον, προτιμῶν νά ταξιδεύσῃ τό ὑποζύγιον ἄνευ φορτίου. Ὡς γνωστόν ἄλλοι ἀγωγιάται, ὄχι μόνον δι' ὀλίγα δράμια δέν ἀπέρριπτον τό φορτίον, ἀλλ' ὑπερέβαινον ἐνίοτε καί αὐτάς ἀκόμη τάς ἑκατόν ὀκάδας.

Μῆτρο Τάσιος. Τό караβάνι τοῦ Μῆτρο Τάσιου, διενήργει τήν συγκοινωνίαν τοῦ Λεσκοβικίου μετά τῶν Ἁγίων Σαράντα ἤ ὡς κοινῶς ἐλέγοντο «Σκάλωμα». Τοῦτο συνώδευε κυρίως ὁ ἐκ τῶν υἱῶν του Γιάννης, ἡ ἄλλοτε ἕτερος, ἐνῶ ὁ ἴδιος παρέμενεν εἰς τό Λεσκοβίκι, ὅπου οἱ ἄλλοι υἱοί του διετήρουν Κατάστημα Ποτοπω-

λείου - Δημητριακῶν. Εἶχεν ὑπερχίλια πρόβατα.

Ὁ Μῆτρο Τάσιος ἦτο καί αὐτός «προσκυήσας κλέφτης» τότε ὁμως δέν ἤμην εἰς τοιαύτην ἡλικίαν, διά νά ἐρωτήσω, ἐπ' εὐκαιρία τίνος γεγονότος ἐζήτησαν, αὐτός καί ὁ Κήτας καί ἔλαβον ἀμνηστίαν. Οὐδόλως ὁμως ἀποκλείεται, κατά μίαν ὑπόθεσιν τοῦ γράφοντος, νά ἐγένετο ἐπ' εὐκαιρία τῆς καταπαύσεως τῶν μεταξύ τῆς Ρωσίας καί Τουρκίας ἐχθροπραξιῶν, διότι ἡ ἡλικία ἀμφοτέρων δύναται νά δικαιολογήσῃ τοιαύτην σκέψιν. Ἐπειδή δέν εἶναι εὐκόλον εἰς τόν ἀνθρωπον νά ἀποκόψῃ πάντα δεσμόν πρὸς τό παλαιόν ἐπάγγελμά του, ὅταν ἐπιδίδεται εἰς ἄλλο, κατά τούς στίχους παλαιοῦ τραγουδιοῦ:

Καινούργια ἀγάπη πιάνω
παληά δέν παρατῶ...

Ἄλλως τε, ἀμφότερα τά ἐπαγγέλματα ἀλληλοσυμπληροῦνται.

Οὕτω καί ὁ Μῆτρο Τάσιος, ἀλλάξας ἐπάγγελμα, ἐξηκολούθησεν τήν φιλίαν μετά τῶν παλαιῶν ὁμοτέχνων του, ἴσως καί συνεργατῶν του πάλαι ποτέ, προμηθεύων εἰς αὐτούς εἶδη ἐνδύσεως καί ὑποδήσεως, ἐξασφαλίζων οὕτω, διά τό караβάνι καί τά πρόβατά του, ἐλευθερίαν κινήσεων καί τήν ἀκεραιότητά των. Τό πολυτιμώτερον εἶδος διά τόν κλέφτην ἦσαν τά τσαρούχια καί τά κατύμματα, κατά τήν στρατιωτικὴν ὁρολογίαν, διότι ἄνευ αὐτῶν δέν ἦτο δυνατόν νά διατρέχωσιν ἀπὸ κορυφογραμμῆς εἰς κορυφογραμμῆν. Ἐνεκα τῆς τοιαύτης στενῆς συνεργασίας μετά τῶν

συμμοριῶν, δέν ἦτο ἀσύνηθες εἰς τούς ἐκάστοτε ἐπιβάτας τοῦ караβάνιου του, μέ τό ἀπαρατήρητον δι' αὐτούς, εἰδικόν συνθηματικόν σύριγμα νά ἐξαφανίζεται μυστηριωδῶς ὁ συνοδεύων τό караβάνι υἱός - Τάσιος, πρὸς συνάντησιν τοῦ κλέφτη, ἀπὸ τόν ὅποιον θά ἐλάμβανε νέαν παραγγελίαν ἢ θά τῷ παρέδιδεν ὅ,τι προωρίζετο δ' ἐκείνον, εἰς ἐκτέλεσιν προγενεστέρας τοιαύτης.

Ἄλλος караβανιάρης τοῦ Λεσκοβικίου ἦτο ὁ Σωτήρης Τσίνης, ὅστις συνέδεε τό Λεσκοβίκι μέ τήν Ἐρσέκαν - Κορυτσάν, τ'ἀνάπαλιν.

Πρὸς ἀποφυγὴν πληθωρισμοῦ καί συγχύσεως μεταξύ τῶν τριῶν αὐτῶν ὁμίλων, καίτοι διάφορος ὁ προορισμός ἐνός ἐκάστου τούτων, ὁ Σωτήρης Τσίνης, ἀνεχώρει ἐκ Λεσκοβικίου τήν Τρίτην, ἐπιστρέφων τήν Κυριακὴν, ἐνῶ ὁ Κήτας καί ὁ υἱός τοῦ Μῆτρο Τάσιου, τήν Δευτέραν, μέ ἐπιστροφὴν τό Σάββατον. Τό караβάνι τοῦ Μῆτρο Τάσιου ἦτο ὑποχρεωμένον νά συγχρονίζῃ τά ταξίδιά του, μέ τήν ἄφιξιν καί ἀναχώρησιν τῶν διαφόρων ἀτμοπλοίων εἰς τόν λιμένα τῶν Ἀγίων Σαράντα.

Ἐνῶ ὁ Κήτας ἦτο ἐπιβεβλημένον ὅπως εὐρίσκειται κατά τὰς Κυριακάς εἰς τό Λεσκοβίκι, διά νά παίρῃ «ἓνα νομπέτι ὑπνου...» εἰς τήν Ἐκκλησίαν, κατά τήν Θεῖαν λειτουργίαν!... Καί ὁ ἔωρακῶς μεμαρτύρηκε¹...».

1. Βλέπε γιά караβάνια καί ἀγωγιάτες τό βιβλίον: Ἀλεξαν. Μαρμπούλου «Τοῦ Τόπου μου καί τοῦ Καιροῦ μου. Ἀγωγιάτες καί κираτζήδες. Ἀθῆναι 1968.

Δύναται νά λεχθῆ ὅτι, αἱ διάφοροι «τάξεις», δέν ἐκατοικοῦσαν εἰκῆ καί ὡς ἔτυχε, δηλ. ἀναμεμιγμένοι μεταξύ των, ἤτοι εἰς μίαν καί τήν αὐτήν περιοχὴν, δέν κατοικοῦσαν ἀναμίξ βέηδες, Σουλιῶται καί χαρμπούτηδες, ἀλλὰ εἰς κάθε περιοχὴν μία καί ἡ αὐτὴ τάξις. Ἐκάστη τάξις, ἐχώριζεν ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ μιᾶς νοητῆς πρασίνης (!) γραμμῆς, ὡς τοῦτο γίνεται εἰς τὴν Κύπρον, καί ἐγένετο εἰς τὰ σκυλιά τῆς Πόλης, τὰ ὁποῖα «ἡμύνοντο τοῦ πατρῖου ἐδάφους» ὅταν ἄλλων μαχαλάδων ... κάτοικοι παρεβίαζον τὸ ἰδικόν των.

Τὸν μεγαλύτερον ἐπιφανειακόν χῶρον τῆς πόλεως κατεῖχον τὰ σπίτια τῶν μπέηδων καί πασάδων, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἦσαν πολυπληθέστεροι, ἀφ' ἑτέρου δέ, διότι κάθε σπίτι μπέη ἢ πασᾶ, κατελάμβανεν ἀπείρως περισσότερον χῶρον, ἀφ' ὅ,τι ἐκάστη οἰκογένεια τῶν ἄλλων τάξεων. Ἰδίως αἱ αὐλαὶ των ἦσαν λίαν εὐρύχωροι, καθόσον ἐχρησίμευον καί ὡς τόπος περιπάτου τῶν ἐπιγείων οὐρρί, αἵτινες δέν ἠδύναντο νά πράττωσι τοῦτο εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως. Σημειωτέον ὅτι διὰ νά ἀγοράσωσιν ὕφασμα γυναικεῖο, ὁ ὑπάλληλος τοῦ καταστήματος ἢ, τιμῆς ἔνεκεν, ὁ καταστηματάρχης, ἔφερεν εἰς τὰς οἰκίας των μερικά ἐξ αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἡ ὑπηρετρία τὰ παρελάμβανε, τὰ ἔφερεν εἰς τὰς χανούμ, αἵτινες ἐπέλεγον τὸ εἶδος καί ὠρίζον τὴν ποσότητα.

Εἰς μίαν τῶν παρυφῶν τοῦ συγκροτήματος τῶν οἰκιῶν τῶν βέηδων, εὐρίσκοντο τὰ σπίτια τῶν χαρμπού-

τηδων ἐνῶ εἰς τὴν ἀντίθετον, ὑπῆρχον τὰ σπίτια τῶν μουσουλμάνων γύφτων, δεδομένου ὅτι ἀμφότεραι αἱ τάξεις αὐταὶ ἐπίστευον εἰς τὴν μόνην ἀληθινὴν θρησκείαν τοῦ Προφήτου.

Γενικά

Αἱ οἰκίαι τῶν χριστιανῶν εὐρίσκοντο πλησίον τῆς Ἐνοριακῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, εἰς τὸ Β.Δ. τμήμα τῆς πόλεως. Ἐνεκα τοῦ ὀλιγαρίθμου αὐτῶν (Μουσουλμάνοι 1587, Χριστιανοὶ 750) καί τῆς μικρότερας ἐπιφανείας ἦν κατεῖχεν ἐκάστη οἰκία, ἅπασαι αἱ χριστιανικαὶ οἰκίαι δέν κατελάμβανον, ἀνάλογον πρὸς τὸν Χριστιανικόν πληθυσμόν, χῶρον ἐν σχέσει πρὸς τὸν μουσουλμανικόν. Ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον ὁ ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων καταλαμβανόμενος χῶρος, εἶναι πολὺ περισσότερος ἀφ' ὅτι ἀναλογεῖ εἰς τοὺς 1587 κατοίκους.

Ὁ Καζᾶς τοῦ Λεσκοβικίου, μέ ἔδραν ἐν αὐτῷ «καϊμακάμη» κάτι δηλ. μεταξύ Ὑποδιοικήσεως καί Διοικήσεως, κατώτερον μὲν τῆς Νομαρχίας μας ἀλλ' ἀνώτερον τῆς παρ' ἡμῖν Ὑποδιοικήσεως, εἶχεν εἰς τὴν ἀρμοδιότητά του 39 χωριά, μέ σύνολον 10458 κατοίκων, ἐξ ὧν 6465 χριστιανοὶ καί 3993 μουσουλμάνοι Ἀλβανοί¹. Συμφώνως πρὸς τὴν Ἐθνολογικὴν Στατιστικὴν τοῦ Ἐπιτελείου μας ἐκδοθεῖσαν, ὡς ἐλέχθη, κατὰ τῷ 1913, ὑπὸ τὰς ἐπιφυλάξεις βέβαια τὰς ὁποίας διευτυπώσαμεν εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ παρόντος, ἐν σχέσει πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπειδὴ δέ ἐνταῦθα ἔχομεν τοὺς Χριστι-

νούς τῶν χωρίων, τούς ὁποίους θεωροῦμεν ὅλους Ἕλληνας δέον ἐξ αὐτῶν, τό 1/10 τουλάχιστον νά μή ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὡς Ἕλληνες, ἀλλά Ἀλβανοί.

Οἱ καταστηματαρχαί καί ἐπαγγελματίαι, ἐννοοῦμεν εἰδικῶς τοῦ Λεσκοβικίου, ἦσαν κατά τό πλεῖστον Χριστιανοί, εἴτε καταγόμενοι ἐκ τοῦ Λεσκοβικίου, εἴτε ἐκ τῶν περίξ χωρίων, Ἑλληνοφώνων, ἢ Ἀλβανοφώνων.

Ἐπῆρχαν τρία ἰδιωτικά Τραπεζικά Γραφεῖα, ἐξ ὧν τά δύο, τῶν ἀδελφῶν Κ. Βετσοπούλου καί Ἀδελφῶν Κ. Σούρλα, ἦσαν ἀποκλειστικῶς τοιαῦτα, ἐνῶ τό τρίτον, τοῦ Παν. Ζακοπούλου καί υἱῶν, ἐφιλοξενεῖτο ἐντός τοῦ ἐμπορικοῦ καταστήματός των. Τῶν ἐν λόγῳ Γραφείων τά Κεντρικά εὐρίσκοντο εἰς Κων/πολιν, εἶχον ὅμως καί ἀνταποκριτάς εἰς μικρότερα κέντρα τῆς Ἡπείρου.

Καί τά τρία ἀνήκον εἰς Ἕλληνας ὡς ἀποκλειστικήν δέ ἀρμοδιότητα εἶχον νά ἐξοφλῶσι ταχ/κᾶς κυρίως ἐντολάς τοῦ ἐν Κων/πόλει Κεντρικοῦ τόν ἕκαστον, δεδομένου ὅτι δέν ὑπῆρχον ἐκεῖ Ὑποκα/ματα Τραπεζῶν. Προέβαινον καί εἰς χορήγησιν δανείων, τελείως ὅμως ἐρασιτεχνικῶς.

Ὁ ἀνταποκριτής τῶν Ἰωαννίνων, ὡς μόνον μέλημά του εἶχε, νά εἰ-

σπράττη ἀπό τήν μοναδικήν ἐν Ἰωαννίνοις Ὀθωμανικήν Τράπεζαν, τά ἐκ Κων/πόλεως ἐμβάσματα καί νά τά ἀποστέλῃ μέσω Κῆτα εἰς τό ἐνδιαφερόμενον Γραφεῖον τοῦ Λεσκοβικίου.

Πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν Λεσκοβικινῶν Μουσουλμάνων καί Χριστιανῶν, ὑπῆρχον δύο τζαμιά καί μία Ἐκκλησία, ἡ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπίσης ἀνά ἐν Δημοτικόν Σχολεῖον. Τό τουρκικόν ἦτο ἀρτιώτερον τοῦ ἡμετέρου, εἶχεν δύο δασκάλους καί πολύ περισσοτέρους μαθητάς.

Κατά τήν διδασκαλίαν, εἰς τό Τουρκικόν Σχολεῖον, οὔτε ὁ Χότζας (=διδάσκαλος) ἀπησχόλει ἔδραν καί κάθισμα, οὔτε καί οἱ μαθηταί θρανία, διότι ὅλοι ἐκάθηντο ἐπὶ τοῦ δαπέδου, σταυροπόδι. Πέριξ τοῦ διδασκάλου οἱ μαθηταί, ἐν ἡμικυκλίῳ καθήμενοι, ἐκράτουν τό βιβλίον εἰς τό χέρι, καί εἴτε ἀπαγγέλλοντες μάθημα, διαρκῶς ἐκινουῦντο, «ἐμπρός - πίσω». Τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἔχω προσωπικήν πείραν, διότι ἐπὶ τετραήμερον ὑπῆρξα μαθητής τοῦ Μεκτέπ (= Δημοτικόν Σχολεῖον) (Ἰδαδιέ = Γυμνάσιον) ἐπειδή καθυστέρησεν ὁ διδάσκαλός μας νά ἔλθῃ ἀπό τά Γιάννενα. Ὁφείλω νά ὁμολογήσω, ὅτι, ὅλοι, διδάσκαλοι καί μαθηταί ἦσαν ἀπέναντί μου πολύ εὐγενικοί καί πρόθυμοι νά ἀπαντήσουν εἰς κάθε ἐρώτησίν μου.

(Ἐκκολουθεῖ)

ΑΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

“Εγγραφα παρόμοια μ’ αὐτά πού θά δημοσιεύσωμε παρακάτω (δηλαδή: ἐπιστολές, ἀναφορές, προικοσύμφωνα, ὁμολογίες κ.λ.π) ἔχομε δημοσιεύει ἀρκετὰ στήν «Ἑπειρωτική Ἑστία», στό περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» καί ἀλλαχοῦ.

Τώρα καθαρογράφομε καί ἐτοιμάζομε μιά νέα σειρά γιά τό Δελτίο τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας, πιστεύοντας ὅτι προσφέρουμε, ἔστω καί μιά μικρή συμβολή στήν ἱστορία καί λαογραφία τοῦ τόπου μας.

Ἰωάννινα Ἀπρίλιος 1984

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ Ι. ΛΟΥΛΗ

Κύριε Παναγιώτη Στ. Ρούβαλη ἀσπαζομε την κυρίαν Μαρίναν σηζυγόν σας χερετό ἔλαβον τό γράμμα σας ὁμοῦ με ἕξι καιφάλια οὐρδες καί σας εὐχαριστό. ἄμα ηλθον ἀμεσος και τα δορα μου εστίλαταν τή πιράζεστε και μου στέλνετε δόρα μόνον ἄς ηνε στίλε μου καί αλα δόρα μου ἐρχοντε καλα τα δόρα τα τρόγω με καλιτεραν ευχαρίστησιν μόνον ηπέ του δεσπότη του φιλω το χέρι και δεν του Γράφω, επίσης να μου στίλη και αυτος τα δόρα να του ηπισ δεν θέλω ἐγω δόρα απο τον δεσπότη ἄλα να μου στίλι χίλιες λίρες να με προφθαση αν μου στίλι παρακάτο δεν τές δέχωμε ἐτζι να

του ἦπης να με προφθάσι μιν ἔχοντας τι ἕτερον ξανασπάζωμε και μένω.

Ἰωάννης Ζ. λούλης

Ἰωαννινα 1871 30 7βριου

Σημείωση.

Ὁ Ἰωάννης Ζ. Λούλης κατήγετο ἀπό τό Κοτόρτσι (νῦν Ἀετοράχη τῶν Κατσανοχωρίων). Ἦταν μεγαλέμπορος καί τραπεζίτης καί ἔκανε διάφορα ἀγαθοεργήματα. Πρῶτος αὐτός προσέφερε (ὅπως εἶναι γνωστό) κατὰ τό ἔτος 1870 πενήντα χιλιάδες γρόσια — και τόν μιμήθηκαν καί ἄλλοι — γιά νά ἀναγερθῆ ἡ περίφημη λιθόχτιστη γέφυρα τῆς Κόνιτσας στόν Ἀῶο.

ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἰωάννινα τήν 30 7βρίου 1871
Κύριε Π.Σ. Ρούβαλη εἰς Κόνιτζαν
Ἐχομεν ὑπ’ ὄψιν τās δύο φιλικās σας τῆς 20 καί 29 λήγοντος. Ἐχει ἄδικον ὁ κ. Χρήστος Κίτζου παραπονούμενος ὅτι δῆθεν ἐλογαριάσαμεν τήν λίραν πρὸς 105 ἐνῶ ἤδη πολίται πρὸς... 1/2 καθ’ ὅσον κατὰ ἐντολήν σας ἐμετρήσαμεν τῷ κ. Β. Μακαριάδη λίρας χρυσās καί πραγματικās 12 καί 3 1/2 20φραγκα καί ὄχι ἄλλα νομίσματα διό σās παρακαλοῦμεν στείλτε μας τόσον τήν ἀπόδειξιν τοῦ κ. Χρήστου Κίτζη ὅσον καί τῶν παρά ἀποδείξι ἔχόντων νά λάβωσι καθ’

ὅσον ἐν Βουκουρεστίῳ ἀνταποκριτῆς
μας ζητεῖ ταύτας. Ἡμεῖς δὲ σύστημα
ἔχομεν νὰ λαμβάνωμεν πρῶτα τὰς
ἀποδείξεις καὶ ἔπειτα νὰ δίδωμεν τὰ
χρήματα. Μολοντοῦτο ἐγὼ τὴν ἀφεν-
τιὰ σας ἀφοῦ μᾶς γράψατε ἰδοῦ σᾶς
στέλλομεν μὲ τὸν δοτήρα ταύτης μὲ κ.
Β. Μάνθον Κερατζὴν τὰς 6 ἔξ λίρας
ἔξ' ὧν αἱ 3 λίρες εἶναι διὰ τὸν κ.
Ἄναγνώστην Ἐξάρχου Πεκλαρίτην

καὶ αἱ ἄλλαι λίρες 3 διὰ τὴν κ.
Ἄναστάσινα. Γ. Μίχου τῶν ὁποίων
μᾶς στέλετε τὰς ἀποδείξεις τόσον
αὐτῶν ὅσον καὶ τοῦ κ. Χρήστου
Κίτζιου διότι θέλομεν νὰ στείλωμεν
ταύτας.

Μεθ' ὑποχρεώσεώς μας ἐλάβομεν
τὰς 3 τρεῖς οὐρδες καὶ σᾶς εὐχαρι-
στοῦμεν.

Πρόθυμοι

Κωνστ. καὶ Ἄθ. Ἄλιεις

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Φορεσιά Βούρκου Δελβίνου

Φιλολογικά & Καλλιτεχνικά Πορτραίτα

Ευάγ. Κ. Δημόπουλος

Έγεννήθη στήν Άρτα τό 1902.

Ήταν γιός του Κων/νου Δημοπούλου γιατρού, καί τῆς Θεοδώρας τό γένος Οικονόμου. Τελευταῖο παιδί ἐκ τῶν 7 (4 ἀγόρια καί 3 κορίτσια).

Ὁ πατέρας του γιατρός καί καθηγητής τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Ἡ μητέρα του Θεοδώρα κόρη μεγάλης καί πλουσίας Οικογενείας ἦταν μικρᾶς μορφώσεως, ὅπως τήν ἐποχὴν ἐκείνην τά κορίτσια, ἀσχέτως οικογενειακῆς καταγωγῆς. Ἐτυχε καλῆς ὅμως ἀνατροφῆς καί ἠσχολεῖτο μέ τά οἰκιακά.

Ὁ Εὐ. Δημόπουλος ἐσπούδασε στή σχολεῖα τῆς πατρίδας του Άρτας. Μετά τό πέρας τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του ἐνεγράφη στή Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπ' ὅπου ἔλαβε τό πτυχίο του τό 1923. Μετ' ὀλίγον τό ἴδιο ἔτος διορίστηκε στό Α' Ἑλληνικό Σχολεῖο Άρτας, τήν 5/12/1923.

Τό 1927-28 ἐκλήθη νά φοιτήσει στό Διδασκαλεῖο Μ. Ἐκπ/σεως. Ἐπῆρε τό Πτυχίο του Διδ/λείου Μ.Ε. μέ τό βαθμό Λίαν Καλῶς (8.40).

Ὅταν ὑπηρετοῦσε στό Ἑλλ. Σχολεῖο Άρτας συμμετέσχε μετά τῶν ἄλλων ἐν Ἄρτῃ ἐπιστημόνων στήν ἴδρυση τοῦ Πνευματικοῦ Συλλόγου Άρτας «Μικρός Ὀμιλος», ὁ ὁποῖος (μικρός Ὀμιλος) κατασκεύασε τήν προτομή τοῦ Κ. Κρυστάλλη, καί τοῦ ὁποῖου ἡ δράση ἐφθανε καί πέραν τῆς Άρτας.

Τό 1929 προήχθη στό βαθμό τοῦ πρωτοβαθμίου καθηγητοῦ καί ἐτοποθετή, στό Γυμνάσιο Τρικκάλων ἐκ τοῦ ὁποῖου μετετέθη στήν Καρδίτσα ἀμοιβαίως μέ τόν Δημ. Πατσῶραν.

Στήν Καρδίτσα ὑπηρέτησε δύο χρόνια. Τόν Αὐγουστο τοῦ 1930 μετετέθη στή Θεσσαλονίκη, ὅπου ὑπηρέτησε μέχρι τό 1936 ὅποτε μετετέθη στήν Ἀθήνα.

Στή Θεσσαλονίκη κατά τά ἀνωτέρω ἔτη, εἶχε μεγάλη ἐπαγγελματική, κοινωνική καί συνδικαλιστική δράση, παρεξηγούμενος καί διωκόμενος καί κυρίως στή συνδικαλιστική κίνηση τοῦ Συλλόγου τῶν Ἐκπ/κῶν Μ.Ε. τοῦ ὁποῖου ἐχρημάτισε Γεν. Γραμματεὺς. Ἐξεπροσώπησε τόν Σύλλογο στίς Γενικές Συνελεύσεις τοῦ Κλάδου. Διοργάνωσε Ἐκπ/κῆν ἐκδρομὴν εἰς Κιλκίς τόν Ἰούλιο 1935 μέ ὀμιλητὴν τόν καθηγητὴ Κεραμόπουλον. Ἐδωσε Διαλέξεις μέ ἐξαιρετικὴν ἀπήχηση. Καί ἐν συνεργασία μέ τόν ἐπιθ/τὴν Δ.Ε. κ. Λυκουρέζον, τόν Γυμν/χη κ. Μισυρλή καί ἄλλους ἴδρυσαν τὴ Λέσχη τοῦ Ἐκπαιδ/κοῦ Δημ. καί Μέσης Ἐκπ/σεως Θεσσ/νίκης, ἡ ὁποία (Λέσχη) μέ πάμπολλες ἐκδηλώσεις ἐδημιούργησε χάριν τῶν Ἐκπ/κῶν κοινωνικὴν ζωὴν καί προβολὴν του ἐκπαιδ/κοῦ κόσμου Θεσσ/νίκης μέ ἄριστα ἀποτελέσματα.

Κατά τήν εἰς Θεσσ/νίκην παραμονήν του διά νά ἀποφύγει τήν φοίτησή του στό καφενεῖα, διότι ἐθεώρει καί τήν ἐλαχίστην παραμονήν του εἰς αὐτά σπατάλη χρόνου, ἐνεγράφη στή Νομική Σχολή του Πανεπ/μίου Θεσσ/κης, ὅπου ἐφοίτησε ἐπί δύο χρόνια.

Τό 1935 συμπεριελήφθη στούς πίνακες τῶν Γυμνασιάρχων, ἀλλά δέν ἀπεδέχθη τήν προαγωγή. Τό ἐπόμενον ἔτος προτίμησε ἀντί τῆς προαγωγῆς τήν ἐκ Θεσσ/νίκης εἰς Ἴθηννας μετάθεσή του. Τό Σχολ. ἔτος 1937-38 προήχθη εἰς Γυμνασιάρχην τοποθετηθεῖς στό Γυμνάσιο Θηλέω Λαμίας.

Τήν ἐποχή αὐτή ἔτυχε διεισεῖν, ὑποτροφίας τοῦ Κράτους καί τοῦ Humboldt γιά ἀνώτερες σπουδές στή Γερμανία, ὅπου παρηκολούθησε ἀνώτερα Παιδαγωγικά καί Φιλοσοφικά μαθήματα κατ' ἀρχάς στήν Ἰένα καί κατόπιν στό Βερολίνο.

Ἀντιλαμβανόμενος ὅτι μαῦρα νέφη ὑψώνοντο κατευθυνόμενα πρὸς τόν Βαλκανικό Χῶρο μέ προέκταση πρὸς τόν Ἑλληνικόν Ὄριζοντα, παρ' ὅλον ὅτι οἱ ἐπίσημες πολεμικές ἀνακοινώσεις ἀπέκρυπταν κάθε τί τό σχετικό, ἀπεφάσισε νά ἐγκαταλείψει τή Γερμανία καί νά ἐπιστρέψει στό σπιτί του. Ἀνεχώρησε ἀπό τό Βερολίνο τόν Ἰούλιο 1940 καί μέ τήν ἔναρξη τοῦ Σχολ. ἔτους 1940-41 μετέβη στή θέση του ὡς Γυμνασιάρχης Θηλ. Λαμίας.

Ἐδῶ νέα ὑποδειγματική κοινωνική δράση, ὡς ἐξάγεται ἀπό τήν τιμητική διάκριση, πού τοῦ ἀπενεμήθη παρά τοῦ Γεν. Ἐπιθ/τοῦ Μ.Ε. κ. Τσίριμπα καί ἐκ τῶν ὁσων ἀναφέρει στό «Ἀπομνημονεύματά του».

Ἀπό τήν Λαμία ἀπεσπάσθη στή Χαλκίδα.

Τόν Ἰανουάριο 1941 ἀπεσπάσθη στό

Β' Γυμνάσιο Ἄρρ. Ἰθηνῶν καί ἐξ αὐτοῦ στή λογοκρισία ξένης ἀλληλογραφίας καί ἀπό ἐκεῖ στό Α' Γυμν. Θηλ. Πειραιῶς καί ἐν τέλει στό Δ. Γυμν. Ἄρρ. Πειραιῶς. Ἐδῶ διά τῆς ἐξυπνάδας καί τῆς εὐστρεφίας του ἔσωσε τή ζωή τριῶν καθηγητῶν ἐφεδρ. Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλλ. Στρατοῦ πού μόλις εἶχαν ἐπιστρέψει σ.ς θέσεις των. Τούς ἔσωσε μέ κίνδυνο τῆς ἴδιας του ζωῆς ἀντιδράσας, ὅπως γράφει στό ἀπομνημονεύματά του «κατά θεῖαν ὑπόδειξιν». Ἐπακολούθησαν πολλά ἄλλα συναφή γεγονότα, τά ὅποια ἔφερε σέ αἴσιον πέρασ θέτοντας πάντα τό ἑαυτόν του σέ ἄμεσο κίνδυνο.

Στό Γυμνάσιο Παλαιοῦ Φαλήρου, ὅπου ἀπεσπάσθη ἀργότερα συνεχίσθη ἡ πατριωτική δράση του μέ θυσίες πάντα τῆς ζωῆς του. Στό Γυμνάσιο Π. Φαλήρου παρέμεινε μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Στό διάστημα αὐτό καί δὴ τόν Μάιο 1944 συνελήφθη ὑπό τῶν Γερμανῶν, ἐνῶ ταξίδευε ἀπό τόν Πειραιᾶ πρὸς Ἰθηννας μέ τόν Ἡλεκτρικό σιδηρόδρομο, καί ὁδηγήθηκε στό Ες-Ες (Μέρλιν), ὅπου καί πάλι διά ἐπικινδύνου τεχνάσματος κατόρθωσε νά σωθεῖ, ὡς ἐκ θαύματος.

Μέ τήν ἀπελευθέρωση ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ Π. Φαλήρου στό Γυμνάσιο Ν. Ἰωνίας.

Τό 1945-46 γιορτάσθηκε ἡ ἐβδομάδα θυσιῶν Ἡπείρου. Διορίστηκε ταμίας τῆς θεωρίας πρὸς Ἰωάννινα.

Ἀπό τό 1946 μέχρι τό 1949 ὑπηρετεῖ στό Γ' Γυμνάσιο Θηλέων Ἰθηνῶν.

Τό 1949 μετατίθεται ἀπό τό Γ' Γυμνάσιο Θηλέων στό Ι' Γυμνάσιο Ἄρρ. Παγκρατίου μέ τόν σκοπό νά ἐρευνήσῃ καί ἀνακαλύψῃ τοὺς ἐνόχους ἐκδόσεων, πλαστῶν Τίτλων κατό τῆ Γερμανική κατοχή. Πράγμα πού ἐπετεύχθη πλήρως. Σ' αὐτό, τό Γυμνάσιο, πού τό βρῆκε διαλυμένο σ' ἐλεεινή, κατάσταση ἐργάστηκε

τόσο καλά, ὥστε κατῶρθωσε σέ ἐλάχιστο διάστημα νά τό καταστήσει πρότυπο, σέ σημείο, ὥστε πολλοί γονεῖς, νά, ἀποσύρουν, τά παιδιά τους, ἀπο ὀνομαστά, ἐκπαιδευτήρια γιά νά τά ἐγγράψουν σ' αὐτό. Ὑπηρετήσε ἐκεῖ μέχρι τό 1959, ὅποτε προήχθη εἰς Γεν. Ἐπιθ/τήν Μ.Ε.Ζ' Ἐκπαιδευτικῆς Περιφ. Θεσσαλονίκης. Ὡς Ἐπιθ/τής ὄχι μόνον ἐπέτυχε, ἀλλά μπορεῖ νά πεῖ, κανεῖς «διέπρεψε» σέ σημείο ὥστε ν' ἀκούγεται παρά τινων Γυμνασιαρχῶν: «Νά γίνω Γεν. Ἐπιθ/τής. Ναι, ἀλλά νά γίνω Δημόπουλος, νά ἐπιτύχω ὅπως ὁ Δημόπουλος».

Τόν Αὐγουστο 1964 ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ἐξ' αἰτίας τοῦ Νόμου περί 35/τίας.

(Ἐκολουθεῖ τό συγγραφικό ἔργο τοῦ μακαρίτη Εὐαγ. Δημοπούλου).

ΚΩΝΣΤ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς τό χωρίον Κεντρικόν (πρῶην Νησίστα Παλαιᾶς Ἑλλάδος) τῶν Τζουμέρκων τοῦ τέως Δήμου Θεοδωρίας τοῦ Νομοῦ Ἄρτης τήν 17/30 Αὐγούστου 1912. Οἱ γονεῖς του ὀνομάζοντο Γεωργ. Διαμάντης καί Βασιλική Κων. Παπαγεωργίου. Ἐγκατεστάθησαν ἀπό τοῦ 1913 εἰς τό ἀπέναντι χωρίον Ροδαυγή (πρῶην Νησίστα Νέας Ἑλλάδος) τοῦ Νομοῦ Ἄρτης. Τά χωρία αὐτά χωρίζει ὁ ποταμός Ἄραχθος ἕως τό 1912 σύνορον Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Οἱ γονεῖς του ἠσχολοῦντο εἰς γεωργικάς ἐργασίας. Ὁ πατήρ του κατήγετο ἀπό τήν Λάκκαν τοῦ Σουλίου καί μάλιστα ἀπό τούς Σουλιῶτες τούς ἐγκατασταθέντες εἰς τήν περιοχὴν τῶν Τζουμέρκων μετὰ τό 1803.

Ἐφοίτησε εἰς τό Δημοτικόν Σχολεῖον τῆς Ροδαυγῆς· ἔπειτα εἰς τό Β' Ἑλληνι-

κόν Σχολεῖον Ἄρτης· ἔπειτα εἰς τό Γυμνάσιον Ἄρτης καί τέλος εἰς τήν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀθηνῶν, εἰς τήν ὁποίαν ἔλαβε τό πτυχίον τήν 4 Δεκεμβρίου 1936 μέ τόν βαθμόν «ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ». Ὑπό τῆς αὐτῆς Σχολῆς ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας τήν 20 Μαῖ 1966 διὰ τῆς διατριβῆς «ΔΗΜ. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Μέρος Α' Τμῆμα Α' (Ἀθῆναι 1966)» μέ τόν βαθμόν «ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ». Ἐδιδάχθη κατ' ἰδίαν τήν Γαλλικὴν καί Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἐξ' ὧν τήν μὲν πρώτην ὁμιλεῖ καί γράφει ἐπαρκῶς, τήν δέ δευτέραν μετρίως. Εἰς τὰς μελέτας του δύναται νά χρησιμοποιήσῃ καί τὰς γλῶσσας Γερμανικὴν καί Ἰταλικὴν.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

Α' Ὡς καθηγητῆς ἐδίδαξε ἐπί διετίαν εἰς τό Α' Νυκτερινόν Γυμνάσιον Ἀθηνῶν (1935-1936), εἰς ἰδιωτικά Φροντιστήρια καί ἀπό τῶν μαθητικῶν του χρόνων εἰς ἰδιωτικάς παραδόσεις κατ' οἶκον.

Β' Ἀπό τῆς 6 Ὀκτωβρίου 1937 ἕως 29 Ἰουλίου 1943 ὑπηρετήσε ὡς διοικητικὸς ὑπάλληλος εἰς τό Ἰδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἐξελιχθεὶς ἀπό τοῦ βαθμοῦ Γραφέως Β' μέχρι τοῦ Γραμματέως Β'.

Γ' Τήν 29 Ἰουλίου 1943 διωρίσθη εἰς τήν θέσιν Ἀρχαιοφύλακος τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους μέ τόν βαθμόν Γραμματέως Α', ὡς Ἀνάπηρος Πολέμου πτυχιούχος Φιλολόγος μὴ δυνάμενος νά διδάξῃ εἰς τήν ἐκπαίδευσιν λόγω πολεμικοῦ τραύματος τῶν φωνητικῶν του ὀργάνων (Ν. 33/1943, ἄρθρα 2-3). Εἰς τήν θέσιν αὐτήν ὑπηρέτησε μέχρι τῆς 18 Φεβρουαρίου 1953, ἐξελιχθεὶς ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ Γραμματέως Α' μέχρι Τμηματάρχου Β'.

Τήν 18 Φεβρουαρίου 1953 μετετάχθη εἰς τήν θέσιν τοῦ Γραμματέως τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, εἰς τήν ὁποίαν ὑπηρέτησε ἀπὸ 19-2-1953 μέχρι 31 Μαΐ 1970, ἐξελιχθεὶς ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Τμηματάρχου Β' μέχρι τοῦ Τμηματάρχου Α'.

Τήν 20 Ἰανουαρίου 1966 ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου Ἀναπληρωτῆς Διευθυντῆς τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, ἀποχωρήσαντος ἀπὸ τῆς 1-1-1966 τοῦ τότε Διευθυντοῦ καὶ ὑπὸ τήν ιδιότητα τούτην ὑπηρέτησε μέχρι 31-5-1970.

Τήν 1-6-1970 προήχθη εἰς τόν βαθμόν τοῦ Διευθυντοῦ Β'.

Τήν 27-7-1973 προήχθη εἰς τόν βαθμόν τοῦ Διευθυντοῦ Α'. Τήν 13-6-1974 τοῦ ἀνετέθησαν ἐπὶ πλέον καὶ καθήκοντα Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ὅπου ὑπηρέτησε μέχρι 6-11-1974.

Τήν 31-12-1977 ἀπεχώρησε ἀπὸ τήν ὑπηρεσίαν τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁρίου ἡλικίας.

IV. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Κατὰ τόν πόλεμον τοῦ 1940 ἔλαβε

μέρος εἰς τὰς μάχας Καλπακίου ἐπὶ 19 ἡμέρας (28 Ὀκτωβρ. ἕως 20 Ν/βρίου περιπόου), Πολίτσιανης (25-26 Νοεμβρίου) καὶ πρό τοῦ Τεπελενίου (19-20 Δεκεμβρίου 1940).

Τήν 20 Δεκεμβρίου 1940 εἰς μάχην πρό τοῦ Τεπελενίου (θέσις Μοναστήρι) ἐτραυματίσθη διὰ σφαίρας εἰς τόν τράχηλον μέ τραῦμα διαμπερές καὶ μετεκομίσθη εἰς τὰ Στρατιωτικά Νοσοκομεῖα Ἰωαννίνων, Ἀρτης, Ἀγρινίου, Βόλου, Εὐαγγελισμὸν Ἀθηνῶν καὶ 401 Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον (Παράρτημα Μαρασλείου), ὅπου ἐνοσηλεύθη μέχρι τῆς 4 Αὐγούστου 1941. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7212/1941 ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς Κανονισμοῦ Πολεμικῶν Συντάξεων ἐκρίθη Ἀνάπηρος Πολέμου μέ ποσοστὸν 35%.

V. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΧΟΛΙΑΙ

Εἶναι Ἐταῖρος πολλῶν ἐπιστημονικῶν καὶ πατριωτικῶν σωματείων:

- 1) Τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας.
- 2) Τῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας.
- 3) Τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας.
- 4) Τῆς Ἐταιρείας τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.
- 5) Τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας.
- 6) Τῆς Ἐπιστημονικῆς Φυσιολατρικῆς Ἐνώσεως.
- 7) Τῆς Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς.

Εἶναι ἐπίσης Ἀνταποκριτῆς τοῦ περιοδικοῦ «ARCHIVUM» τοῦ ἐκδιδομένου ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ CONSEIL INTERNATIONAL DES ARCHIVES.

VI. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ

Ἔχει δημοσιεύσει πλείστας μελέτας,

άρθρα και βιβλιοκρισίας και έχει εκδόσει καταλόγους εγγράφων και χειρογράφων, Ἀρχεῖα και ἄλλα ἱστορικά κείμενα εἰς Ἐφημερίδας, Περιοδικά και αὐτοτελῶς. Ἐκτενής εἶναι ὁ κατάλογος τῶν δημοσιευμάτων πού ἡ Ἐταιρεία ἐν καιρῷ θά δημοσιεύσει, ἔργο, τοῦ διακεκριμένου Ἐταίρου τῆς.

TZENH ΠΑΠΑ·Ι·Ω ΑΝΝΟΥ

Γεννήθηκε στήν Ἄρτα τῆς Ἠπείρου. Μετά τίς ἐγκύκλιες σπουδές τῆς στήν Ἄρτα, στράφηκε πρός τίς Παιδαγωγικές Ἐπιστήμες και εἶναι διπλωματοῦχος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων.

Παράλληλα διδάχθηκε στό Ἐθνικό Ὠδεῖο μουσική (Πιάνο - τραγούδι - σύνθεση) και σέ συνέχεια φοίτησε σέ Ἰνστιτούτο ξένων γλωσσῶν ἀπ' ὅπου ἔλαβε τό δίπλωμα γαλλικῶν.

Ἔδωσε πολλές διαλέξεις και συναυλίες και ἀσχολήθηκε μέ χορογραφίες και σκηνοθεσία Θεατρικῶν ἔργων, τόσο στό μουσικοφιλολογικό σύλλογο, Σκουφᾶς Ἄρτας, ὅσο και στό Φιλολογικό σύλλο-

γο «Παρνασσός Ἀθῆνας», στή Στέγη Γραμμάτων και Τεχνῶν, και σ' ἄλλες Πνευματικές στέγες.

Ἐταξίδευσε ἀνά τήν Εὐρώπην - Ἀσία - Ἀφρική και Ἄπω Ἀνατολή.

Ἔχει πολλή ἀνέκδοτη ἐργασία, ταξιδιωτικές ἐντυπώσεις, μελέτες και ποιήματα.

Πολλά ποιήματά τῆς ἔχουν μεταφρασθεῖ στή Γαλλική γλώσσα και ἔχουν μελοποιηθεῖ ἀπό γνωστούς μουσικοσυνθέτες. Βραβεύτηκε γιά τό βιβλίο τῆς «Ὀχρίδα» τήν 1η-10-79 καθῶς και στόν ποιητικό διαγωνισμό τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν γιά τό ποίημά τῆς (Στόν Κωστή Παλαμᾶ) πού ἔγινε στίς 19-10-83.

Εἶναι τακτικό μέλος τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν.

Ἀνθολογήθηκε 1) στήν τρίτομη ἀνθολογία Νεο-Ελλήνων Ποιητῶν, 2) στήν ἀνθολογία γυναικείας ποίησης, 3) στό ἀπάνθισμα Ἑλληνικῶν Γραμμάτων και 4) στά πολύπτυχα Εὐαγ. Ρόζου.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΜΗΝΑ ΧΑΡΙΤΟΥ (1881-1970)

Ὁ ἀείμνηστος πρόεδρος Μηνᾶς Χαρίτος ἐγεννήθη ἐν Κάτω Δροβιάνη - Δελβίνιου - τῆς Β. Ἠπείρου τόν Αὐγουστον τοῦ 1881 ἐκ τοῦ Γρηγορίου και τῆς Αἰκατερίνης τό γένος Τσοῦνη. Ὁ πατήρ του κατά συνήθειαν τῶν Ἠπειρωτῶν ἀπεδήμησεν ἐνῶρίς εἰς Κων/νιν, ὅπου παρέμεινεν ἐργαζόμενος εἰς τινά ξένην Πρεσβείαν. Οὗτος εἶχε και ἑτέρους δύο υἱούς, τόν Βασίλειον, ὁ ὁποῖος ἀπέθα-

νεν νήπιον, καί τόν Νικόλαον ἀποθανόντα καί τοῦτον δεκαοκταετῆ ἐν Πάτραις. Ὁ Μηνᾶς ἔμαθε τά πρῶτα γράμματα εἰς τό σχολεῖον τοῦ χωρίου του, ἀπό ὅπου καί ἀπεφοίτησεν ἐκ τοῦ Ἑλλην. Σχολείου. Ὑπῆρχον ἐκεῖ ἀπό τοῦ 18 αἰ. σχολεῖα τό πρῶτον ἰδρυθέντα ὑπό Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὡς καί παρθεναγωγεῖον Ζάππα.

Ἡ Κίρκη αὐτή τοῦ Ἡπειρωτικοῦ κόσμου ἢ ἀποδημία, δέν ἀφῆκε καί τόν νεαρόν Μηνᾶν ἀπρόσβλητον. Οὕτως μετά τήν ἀποφίτησίν του ἐκ τοῦ σχολείου ἐξεπατρίσθη τό 1896 καί τόν βλέπομεν εἰς Κων/λιν ἐργαζόμενον εἰς ἐμπορικόν κατάστημα, εἰς Βουκουρέστιον καί ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἀθήνας, Πάτρας καί Ἀλεξάνδρειαν μετερχόμενον ἐμπόριον «τοῦ ποδαριού». Ἐκεῖ ἠσθένησεν ἐξ Ἀφρικανικοῦ πυρετοῦ καί ἐνοσηλεύθη εἰς τό ἐκεῖ Ἑλλην. νοσοκομεῖον. Διά τοῦτο τόν βλέπομεν πάλιν εἰς Ἀθήνας, ὅπου καί ἔκτοτε ἐγκατεστάθη μονίμως. Τό 1899 μετά τόν διορισμόν τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου ὡς ἀρμοστοῦ τῆς Κρήτης ἐκ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ μετέβη εἰς Κρήτην ζηλῶν τήν πατριωτικὴν δρᾶσιν τοῦ προπάππου του Ζήση - Χρήστου, ὁ ὁποῖος εἶχε τιμηθῆ διά τοῦ χαλκοῦ ἀριστείου, ἐντίμως μετασχών τοῦ ὑπέρ ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος ἡρωικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821.

Τό θέρος τοῦ 1912 πρό τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου ἐπανῆλθεν εἰς Δρόβιανην πρός ἐπίσκεψιν τῶν γερόντων γονέων του. Οὐδέποτε ἄλλοτε ἐγκατέλειψε τās Ἀθήνας.

Ἐν τῷ μεταξύ τό 1901 ὁ ἐκ Σκιάθου Ἰ. Μωραΐτης τόν συνέστησεν εἰς τήν περιώνυμον «Σχολήν τοῦ Λόγου», ὅτε καί ἐγνώρισε τόν μέγαν Διδάσκαλον τῆς Ὁρθοδοξίας Ἀποστολον Μακράκην, ἀπό τήν διδασκαλίαν τοῦ ὁποῖου σαγηνευθεῖς παρέμεινε πλησίον αὐτοῦ μέχρι τοῦ θανάτου του (1905) παρευρεθεῖς καί εἰς τās τελευταίας στιγμᾶς τοῦ ἀγίου ἀνδρός.

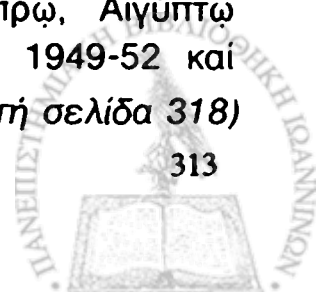
Ἐκτοτε ἐμελέτα τά σοφά συγγράμματα τῆς Σχολῆς καί ἄλλα ἐπιστημονικά διαφέροντα ἐπεδείκνυε παρακολουθῶν ὡς ἀκροατής εἰς τό Πανεπιστήμιον μαθήματα Φιλοσοφίας, Φιλολογίας, Ἀρχαιολογίας καί Ἰατρικῆς ἀκόμη. Ἰδιαιτέρως ἠγάπα τό μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Τό 1908 ἐνυμφεύθη τήν ἐκ Λευκάδος Χαρίκλειαν Κορτίδου, ἐξ ἧς ἀπέκτησε δύο υἱούς, τόν Ἰωάννην καί τόν Νικόλαον.

Λίαν ἐνωρίς ἐπεδόθη μετά ζήλου εἰς τό κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Τά πρῶτα κηρύγματά του τά ἐξεφώνησεν ἐν τῷ μικρῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, παρά τῆ συνοικίᾳ Ἡρώων (Ψυρρῆ).

Τό 1910 ὁμοῦ μετά τοῦ ἀειμνήστου Παν. Βαρυμπομπιώτη καί τινων ἄλλων ἵδρυσαν τόν Σύλλογον «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι». Τό 1917 δέ ἵδρυσεν καί ἐξέδιδε μέχρι τοῦ 1938 τό μηνιαῖον Ὁρθόδοξον Χριστιανικόν Περιοδικόν «Τό Φῶς τοῦ Λόγου», ὅπερ ἐκυκλοφόρει κατά χιλιάδας καί ἐν Ἑλλάδι καί εἰς τό ἐξωτερικόν (Ἀμερικῆ, Αὐστραλία, Κύπρω, Αἰγύπτω κ.λ.π.). Ἀπό δέ τοῦ 1949-52 καί

(Στή σελίδα 318)

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

Μᾶς ἔφυγε κι ὁ Σπῦρος φέτος. «Διάγω τό 86ον ἔτος» μοῦ ἔγραφε τό 1982 ὅταν μοῦ ἔστειλε γιά τό Δελτίο (τεῦχος 82) τόν διθυραμβικό δεκαπεντασύλλαβο μέ τόν τίτλο, «Τό πανηγύρι τοῦ Σουλίου καί τ' Ἰη Δονάτου ἡμέρα». Ἔτσι φέτος ἦταν στά 88. Πολλά καί καρπερά τά χρόνια του. Ἰη τό 1924 δάσκαλος στά χωριά τῆς Θεσπρωτίας, μά δάσκαλος, ὄχι σάν τίς χιλιάδες ἄλλους, πού ἐνῶ εἶχαν στά χέρια τους τό προζύμι τῆς Λαογραφίας — μαθητές καί γονεῖς — δέ ζυμώσανε τό ψωμί τῆς καί ἡ εὐκαιρία χάθηκε ἀνεπιστρεπτί ἐδῶ καί ἑκατόν πενήντα χρόνια. Ὁ Μουσελίμης ἦταν κάτι ἄλλο. Στρατοκόπος καί φιλέκδρομος, φυσιολάτρης καί περπατητής, συλλέκτης βοτάνων, ὀρυκτῶν καί παραδόσεων. Ἰηταποκριτής τῶν Ἰεπαρχιακῶν Ἰεφημερίδων, πεζογράφος καί ποιητής καί ... ἀρχαιολόγος — γιατί ὄχι — ἔφορος ἀρχαιοτήτων, ἀφοῦ μέ τό διαβήτη τῶν ποδιῶν του ἀνεκάλυπτε τίς ἀρχαιότητες γιά νά τίς ταυτίσουν καί νά ἐπιβεβαιώσουν οἱ ἀρχαιολόγοι μέ πληροφορίες ἀρχαίων συγγραφέων καί τέλος μέ τά πορίσματα τῶν

◆ Γράφομε καί μᾶς γράφουν

◆ Στέλλομε καί μᾶς στέλνουν

ἀνασκαφῶν. Κι ἀφοῦ ὁ λόγος γιά ἀνασκαφές, δέ μ' ἀφήνει ἡ δόξα τῆς Μακεδονίας νά μή πῶ τό ἠπειρωτικό παράπονο, πού ἔχει μείνει στή Δωδώνη τοῦ Καραπάνου καί τοῦ Εὐαγγελίδη, στήν Νικόπολη τοῦ Φιλαδελφεία καί στήν Κασσώπη τοῦ Δάκαρη. Δέν εἶχε ἡ Ἰηπειρος ἕνα Καραμανλῆ ν' ἀνοίξει τή στρόφιγγα τῶν πιστώσεων, ὥστε ἡ Terra incognita τῆς Ἰηπείρου νά μᾶς ἀποκαλύψει τά ἔφτασφράγιστα μυστικά τῆς:

Δούλεψε ὡς τά βαθειά του γεράματα ὁ Σπῦρος Μουσελίμης πότε καταδιωγμένος σάν κοινωνικός ἀγωνιστής καί πότε καταξιωμένος ἀπό τούς συμπολίτες μέ τιμητικές διακρίσεις ἀπό τήν Ἰηπειρωτικὴ Ἰεταιρεία μέ δύο βραβεῖα — καί ἀπό τούς φίλους τοῦ Σουλίου. Ἰεκαμε παιδιά καί βιβλία καί χάρηκε τά δημιουργήματά του. Ἰεχει ὄμως κι ἀνέκδοτο ἔργο γιά τή Θεσπρωτία, πού θά δημοσιεύσουμε τούς τίτλους του γιά νά τ' ἀξιοποιήσουν, οἱ Θεσπρωτοί. Γι' αὐτό μοῦ μιλοῦσε ἕνα ἀπόβραδο κάτω ἀπό τά φρύδια τοῦ Κουρίλα καθισμένοι στή βεράντα του στό πύο ψηλό σημεῖο τῆς Παραμυθιάς ἀντίκρυ ἀπό τό Κάστρο τῆς καί τήν ἔρειπωμένη «κούλια», τοῦ Μουσταφᾶ Πρόνιου. Κι εἶχαμε, μπρο-

στά μας τό βουβό (Βουβοπόταμο) τον Κωκυτό τῶν ἀρχαίων, πού ἀθόρυβα κατεβαίνει τόν κάμπο τῆς Παραμυθιάς ν' ἀνταμώσει μέ τόν Ἀχέροντα καί νά πᾶν ἀντάμα στήν Ἀχερουσία. Κι εἶχαμε μπροστά μας τέσσερις - πέντε τύμβους (= τοῦμπες) κυματιστές κορφές τίς λέει ὁ Θωμάς Χιούζ, σάν αὐτές, πού ἀνοίγει ὁ Ἀνδρόνικος, καί πού ποιός ξέρει ἄν δέν κρύβουν κάτι ἀφοῦ ἡ εὐλογημένη γῆ τῆς θεσπρωτίας ἦταν στό μάτι τῶν ἀποικιοκρατικῶν Πολιτειῶν τῆς νότιας Ἑλλάδας.

Μελαγχολικοί καθῶς ἡ νύχτα ἴσκιωνε τά πάντα καί μαύριζε τά πεῦκα μου ἐξιστοροῦσε τή ζωή του καί μου ἔφερνε δείγματα τῶν ἀνακαλύψεών του. Ποιός εἶδε ψάρι στό βουνό; Εἶχε δεῖ ὁ Μουσελίμης καί μου ἔφερε ἓνα λιθάρι, πού εἶχε τό ἀκριβές ἀποτύπωμα ψαριοῦ μαζεμένο σέ ὑψόμετρο 1.000 μ. στά νεανικά του χρόνια. Τότε πού μέμιά συντρόφισσά του, εἶχε πάει στήν Πάργα νά ἰδοῦν κι ἄλλο κόσμο. Δύσκολα οἱ στεριανοί τότε, νά κάνουν ὥρες καί μέρες πεζοδρόμου, γιά ἀναψυχή, χωρίς δρόμο γιατί δέν ὑπῆρχαν καί χωρίς περίσσιες ὥρες, πού ὁ σκληρός μόχθος τῆς ζωῆς δέν ἄφηνε νά κάνουν. Καί σάν ἔφτακαν στήν Πάργα, κι εἶδε ἡ συντρόφισσά του τά πολλά καϊκία μέ τά κατάρτια θιάμαξε τόσο, πού ξεφώνισε:

— Οὐ — Οὐί — Οὐί — Τί στρόϊροι! εἶν' φτοῦνοι μέσα στά νερά!

Κι ἦταν ὁ πόθος του γιά τό ἀνέκδοτο ἔργο του, πού κι ἄλλοῦ μου

ἀναφέρεται ἀργότερα. Ἀλλά σέ τούτη τή ζωή λίγοι εἶναι κείνοι πού νοιώθουν τῆς πληρότητας τό αἶσθημα.

Στρόϊροι= Στῦλοι τ' ἄλωνιοῦ.

* * *

A.X.M.

Παραμυθιά 26 Φλεβάρη 1979

Ἀγαπητέ Ἀλέκο,

Χτύπησα κι ἄλλες πόρτες, πιό ψηλές καί πιό μεγάλες. Καμμιά δέ μ' ἄνοιξε. Ἀπέξω καλημέρησα, ὅπως τά λαζαρούδια στά κάλαντα καί δέν ἀντικαλημερήθηκα. Μέ συστολή χτυπάω καί τήν πόρτα τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας. Ξέρω τή φτώχεια της. Συμβουλές ζητῶ, τό πώς θά μπορέσω νά ἐκδόσω τό ἔργο πού ἐπισυνάπτω τό περιεχόμενό του. Ἄν μείνει ἀνέκδοτο πολύ φοβοῦμαι μετά τό θάνατό μου νά ἀπολεσθεῖ. Ἡ ἐκδόσή του σε 1000 ἀντίτυπα κοστίζει 100.000 δρχ. σήμερα γιά σήμερα. Ἄν μπορεῖς βόηθα.

Μ' ἀγάπη κι ἐκτίμηση
ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

Ἀναφορά στήν Ἑπειρο

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 150 χρόνων τῆς ἐλληνικῆς Πρωτεύουσας ἡ ΕΡΤ ἀφιέρωσε τρεῖς ἐκπομπές. Δέν μποροῦσε βέβαια νά ἀγνοηθοῦν τά ἰδρύματα τῆς Ἑπειρωτικῆς εὐεργεσίας. Ἀναφέρθηκαν τά ὀνόματα τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν (Και-

ροφύλας) δυστυχῶς δέν ἔγινε ἀναφο-
ρά στήν Ἡπειρωτική τους καταγωγή.
Οἱ δέ ἐξάδελφοι Ζάππαι ἔγιναν ἀδελ-
φοί. Συγχωρητέα βέβαια παραδρομή.

Μήπως ὅμως στά Γιάννινα δέ
φιγουράρει ὁδός ... ἀδελφῶν Σίνας; ἐνῶ
εἶναι πατέρας καί υἱός Γεώργιος καί
Σίμων Σίνας ἀντίστοιχα; Χιλιάδες
διερχόμενοι Γιαννιώτες καί παρεπί-
δημοί βλέπουν χρόνια ὀλόκληρα τίς
ἐπιγραφές ἀλλά ἴασις δέν ἐπῆλθε.
Μήπως δέν εἶναι ἀργά νά τά διορθώ-
σει ὁ Δῆμος;

Σημ. Συνταξ.

Γράφοντας «μεσελέδες» (προγονικά
μολογήματα) καί ἀναφερόμενος στή
Δρόβιανη, τόν πνευματικό αὐτόν ἀνθῶνα
τῆς Βόρειας Ἡπείρου, ἐσημείωνα πρό-
χειρα κι ἀπό μνήμης ἓνα σωρό πνευματι-
κούς ἀνθρώπους συγγραφεῖς, ἐπιστήμο-
νες, καθηγητές τοῦ Πανεπιστημίου. Καί
παρέλειπα παρά πολλούς, ἀφοῦ ἄλλος
ἦταν ὁ σκοπός τῆς εἰσαγωγῆς μου
ἐκείνης, καί μεταξύ ἄλλων τόν ἀσκητι-
κό, ἄσαρκο, πνευματικό ἄνθρωπο, τόν
Μηνᾶ Χαρίτο, πού εἶχα γνωρίσει γύρω
στά 1936-37 στό Τυπογραφεῖο τοῦ Λογί-
ου ἐξέχοντος καί αὐτοῦ Δροβιανίτη
Ἰωάννου Βάρτσου στήν ὁδὸ Πραξιτέ-
λους 21.

Σ' αὐτή τήν παράλειψη ἀναφέρεται ἡ
ἐπιστολή, πού ἀκολουθεῖ, τοῦ Γυμνασι-
άρχῃ κ. Ἰ. Χαρίτου καί τά σύντομα
βιογραφικά τοῦ Μηνᾶ Χαρίτου.

Χολαργός 4 Ἰουλίου 1984

Ἀγαπητέ Κε Μαρμόπουλε

Εἰς τό τεῦχος 91 Ἀπριλίου 1984
τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας» καί εἰς

τήν σελίδα 171 ἀναφέρονται τά ὀνό-
ματα λογίων ἀνδρῶν τῆς Δρόβιανης.
Θεωρῶ σοβαράν παράλειψιν τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ ἀειμνήστου πατρός μου
Μηνᾶ Γρ. Χαρίτου (1881-1970).

Οὗτος ὑπῆρξεν μαθητής τοῦ μεγά-
λου διδασκάλου τῆς Ὁρθοδοξίας
Ἀποστόλου Μακράκη καί ἐπί μακράν
σειράν ἐτῶν συνεχιστής τοῦ ἔργου
του. Συνέγραψε τήν ἱστορίαν τοῦ Α.
Μακράκη (830 σελίδες) πλῆθος ἔργων
θεολογικῶν ἐρμηνευτικῶν κ.λ.π.
(2.500 σελίδες) καί ὑπῆρξεν ἐκδότης
καί διευθυντής τῆς θρησκευτικῆς
ἐφημερίδος «Φῶς τοῦ Λόγου» (1917-
1938).

Μετά τοῦ Παν. Βαρυμπομπιώτη τό
1910 ἱδρυσαν τόν Σύλλογον «Οἱ Τρεῖς
Ἱεράρχαι» Διετέλεσεν ἐπί μακράν
σειράν ἐτῶν Πρόεδρος τοῦ Θρησκευ-
τικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννης ὁ Βαπτι-
στής» ἀκαταπόνητος ἐργάτης, σοφός
καί ἐξαιρετος ρήτωρ.

Μετά τιμῆς

Ἰωάννης Μ. Χαρίτος
ἐπ. Γυμνασιάρχῃς

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡ. ΓΙΩΒΑΝ-
ΝΗΣ, Ἱατρός**

Ὅλο καί λιγώτερο σημειώνονται
σήμερα κι ὅλο ἀπωθοῦνται στό ἀπώ-
τερο παρελθόν οἱ μορφές τῶν Μεγά-
λων Ἱατρῶν.

Κι ὅσο ὑποβαθμίζεται ἡ ἀγοραία
Ἱατρική, ἡ Ἱατρική τῆς συναλλα-
γῆς, πού ἀποτιμᾷ τόν ἀνθρώπινο πόνο
μέ ἀνατριχιαστικές «ἐπισκέψεις» τό-
σο μέ ἀληθινή νοσταλγία οἱ ἄνθρωποι
θυμοῦνται τούς τύπους τῶν ἀπλῶν
Ἱατρῶν φίλων του λαοῦ.

Αὐτῆς τῆς Σχολῆς Ἰατρὸς ἀναδείχθηκε καὶ στάθηκε ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ὁ Γεώργιος Γιωβάννης. Ἐφυγε ἀπὸ τοὺς Γεωργουτσάτες τῆς Βορ. Ἠπείρου στὰ δέκα ἐφτά του χρόνια μέ τὰ γράμματα τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου γιὰ τὴ μακρινὴ Ἀμερικὴ στίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα. Θά ἐργασθῆ σκληρά ἐκεῖ. Θά διδαχθῆ «κατ' οἶκον» τὰ ὑπόλοιπα μαθήματα τῆς ἐγκύκλιος ἐκπαίδευσως μέ ἀπίστευτη ὑπομονή γιὰ νά μπῆ στό περίφημο Πανεπιστήμιο τοῦ Cancas Sity. Θά μεταβῆ στή συνέχεια στή Σουηδία γιὰ μετεκπαίδευση στό Καρολίνα τῆς Στοκχόλμης κοντά στόν Oliver Kropan, στήν ἀσθεντία τῆς χειρουργικῆς γιὰ δύο ὁλόκληρα χρόνια.

Ἀλλά ἡ πυξίδα τῆς ἐπιστροφῆς δουλεύει γιὰ τόν αισθαντικό πατριώτη Γεώργιο Γιωβάννη μέ κυματισμούς. Καί ἔρχεται στήν Ἑλλάδα τό 1956 γιὰ νά συναντήσῃ ἐδῶ τὰ σκληρά Πανεπιστημιακά πράγματα, διαμορφωμένα ἀπό χρόνια, καί θά δεῖσῃ ὁ ἀριστεύς αὐτός νά ... διανύσῃ τό 50 καί 60 ἔτος τῆς Ἰατρικῆς γιὰ νά ἀσκήσῃ τό Ἰατρικό λειτούργημα στήν πατρίδα του. Καί ἀνακαλύπτει τή Μύκονο, ὅπου καί θα ζυμωθῆ μέ τόν ἀπλό λαό ὁ Ἰατρός Γιωβάννης μέ ὀρθάνοιχτη τήν πόρτα τῆς εὐπροσηγορίας γιὰ πλούσιους καί φτωχοὺς γιὰ ἡμεδαπούς κι ἀλλοδαπούς. Καί θά προσελκύσῃ τήν ἀγάπη καί τήν ἐκτίμηση γιὰ τόν ἀπλό τρόπο ζωῆς καί τήν ἀφιλοκέρδειά του «πλεῖστα τρόπαια νόσων στήσας ὄπλοις υγιείης. Δόξαν ἐλών πολλῶν, οὐ τύχα, ἀλλά

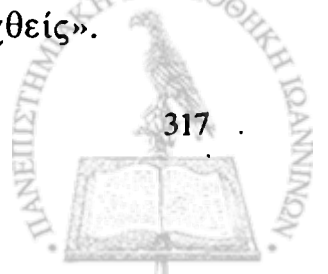
τέχνα». Ὅχι κομπιναδόρος ὅπως

πολλοί τυχάρπαστοι συνάδελφοί του, ἀλλά μέ τήν Ἰατρική του τέχνη καί τήν ἀνθρωπιά του.

Λατρεύτηκε στή Μύκονο ἀπό τόν κόσμο ὁ σεμνός Ἠπειρώτης. Ἐγινε κινηματογραφική ταινία ὁ βίος του ὁ πολυκύμαντος. Διάσημοι Ἰατροὶ τόν ἐπισκέπτονταν στό διεθνούς προβολῆς νησί τοῦ Αἰγαίου καί ζήλευαν τήν τύχη του ὥστε ὁ Τέϊλορ νά προτιμᾷ «εὐχαρίστως νά εἶναι ὁ Ἰατρός Γιωβάννης στή Μύκονο παρά Πρύτανις στό Καϊμπριτζ».

Ἀλλά καμωμένος ἀπό τή στόφα τῶν ἱατροφιλοσόφων τῆς πατρίδας του ἀσκεῖται καί στή φιλολογία καί μᾶς δίνει δύο ὑποδειγματικές ἐλεύθερες μεταφράσεις τῆς «Ἰλιάδας» καί τῆς «Ὀδύσσειας» τοῦ Ὀμήρου, αὐτός ὁ «κατ' οἶκον διδαχθεῖς».

Γι' αυτές τις ἀρετές καί τήν πλούσια κοινωνική προσφορά του οἱ Μυκονιάτες ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόν Ἱπποκράτην, «καί πολίτην ἐπέγραψαν καί τήν ἐν πρυτανείῳ σίτισιν ἔδωκαν εἰς ἐκγόνους» κατέστησαν αὐτόν δημότην τῆς Μυκόνου.

Σ' αὐτή τή χλιδή τῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν του ὁ ἰατρός Γιωβάννης ἀπέδωσε τό κοινό χρέος τῶν θνητῶν τό 1983 μέ δημοτελῆ κηδεῖα.

A.X.M.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΣ

Ἦστερα ἀπό πολυετῆ ἀσθένεια, πού ἔμοιαζε μέ προθάλαμο θανάτου, ἔφυγε ὁ Θανάσης Παπᾶς, καταγόμενος ἀπό τό Σωπικί τοῦ Δελβινίου, τήν πάλαι ποτέ Χαονία ὅπου ἔβοσκαν στήν εὐφορία της οἱ βόες τοῦ Γηρυόνου. Αὐτή τήν ἐριβώλακα γῆ εἶχαν μεταβάλει σέ τσιφλίκι - κόλαση οἱ Τσινάτες καί Καλαποδάτες Τουρκαλβανοί γιά νά μή βρίσκουν γλυκό ψωμί οἱ αὐτόχθονες. Καί οἱ γενναῖοι ἔπαιρναν ἀπό τά μικρά τους χρόνια τό δρόμο τῆς μετανάστευσης. Ἔτσι ὁ Θανάσης Παπᾶς βρίσκεται στήν Ἀθήνα. Καί θά οὐριοδρομήσει ἐδῶ στήν ἀπλή ἐπαγγελματική ζωή, ὅπως χιλιάδες Ἡπειρώτες γιά νά καταξιωθεῖ οἰκονομικά, ἀλλά καί κοινωνικά σάν ἐκλεκτό μέλος τῆς παροικίας μας.

Ἄν εἶναι κάτι πού τόν ξεχώριζε ἦταν τό ἠθικό μεγαλεῖο του κι ἡ ἀνθρωπιά του. Εἶχε τήν αἴσθησι τοῦ δικαίου καί τοῦ ἀδίκου, αὐτό πού κατ' Ἀριστοτέλην εἶναι «ἴδιον ἀνθρώποις».

Αὐτή τήν αἴσθησι δέν ἐνόθεψε ποτέ τό γέρας τοῦ Ἐμπορίου, πού εἶναι τό κέρδος. Κι ἔμεινε ἀκλόνητος ὁ «χαρίεις» ἀνθρωπος τοῦ Μενάνδρου.

α.χ.μ.

1958-70 διηύθυνε τό περιοδικόν «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής» ὄργανον τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου, τοῦ ὁποίου διετέλεσε καί Πρόεδρος ἀπό 1944-52 καί 1958-70. Ἐπί τῶν ἡμερῶν του ἐστεγάσθη ὁ Σύλλογος εἰς ἰδιόκτητον οἰκοδομήν ἐν ὁδῷ Χριστοκοπίδου 12, ἣτις ἐν μεταξὺ ἐβελτιώθη διά τῆς προσθήκης δύο ὀρόφων φοιτητικοῦ οἰκοτροφείου).

Ἦπῃρξε καθ' ὅλην τήν ζωὴν του ἀνθρωπος ἀκαταπονήτου φιλοπονίας, καρπός τῆς ὁποίας εἶναι: α) τό συγγραφικόν του ἔργον - 37 βιβλία, ἐρμηνευτικά, ἱστορικά, λόγοι ἐκκλησιαστικοί κ.λ.π. Ἐν οἷς ἐξέχει ἡ τετράτομος ἱστορία τοῦ «Θεοσόφου Διδασκάλου τῆς Ὁρθοδοξίας Ἀποστόλου Μακράκη» καί ἡ μελέτη «περί τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου», ὅπερ μετεφράσθη καί εἰς τήν Ἀγγλικήν (Σικάγον 1963). Καί νῦν δημοσιεύεται ἐν τῇ «Ἀτλαντίδι» Ἀμερικῆς εἰς συνέχειαν ἡ ἱστορία Ἀ. Μακράκη καί β) τό ἐκδοτικόν του ἔργον: Ἐπεμελήθη τῆς ἐπανεκδόσεως ὄλων τῶν ἔργων Μακράκη καί Σ. Φιλαρέτου, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἦπῃρξεν ἀπό χαρακτῆρος νηφάλιος, ἠπιος, εἰρηνικός, φιλόανθρωπος, διδακτικός καί ψυχραῖμος κατά τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς, διατηρήσας ἀκεραίας τὰς πνευματικὰς του δυνάμεις μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς του, τήν νύκτα τοῦ Σαββάτου 8-11-70.

Διό καί ἠγάπησε καί ἠγαπήθη ἀθορύβως ὑπό πάντων τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες τόν ἐγνώρισαν.

I.M.X.

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ἩΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στοὺς πνευματικοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομὴ τιμῆς στὴ μνήμη θανόντων Ἡπειρωτῶν. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ὁ τερματίας εὐδοκίμως γιὰ τὴν Ἡπειρο καὶ τὸν ἑαυτό του τὴν ἱατρικὴ θητεία ἱατρός κ. Παναγιώτης Γιωβάννης ἀπὸ Γεωργουτσάτες Βορ. Ἡπείρου στὴ μνήμη τοῦ ἐπίσης ἱατροῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου Γιωβάννη	5.000	ἱατροῦ εἰς μνήμην τοῦ ἐκ Βούνου Χειμάρρας Πέτρου Μήλιου	1.000
Ὁ ἱατρός κ. Ἀθανάσιος Μαντέκος στὴ μνήμη τῆς ἀξέχαστης ἀδελφῆς του Ἑλένης Μπουσβάρου μέ τὴ συμπλήρωση ἑνὸς χρόνου ἀπὸ τὸ θάνατό της	2.000	Ἡ κυρία Μαρίκα Ἰ. Μανιαρίζη εἰς μνήμην Πέτρου Μήλιου	1.000
Ὁ ὑποστράτηγος ἐ.ἀ. κ. Λάμπρος Παπαγεωργίου εἰς μνήμην Πέτρου Λουκᾶ	2.000	Ὁ κ. Paul T. Chiati εἰς μνήμην τοῦ Πέτρου Μήλιου	1.000
Ὁ κ. καὶ ἡ κυρία Γεωργίου Γκιάτη,		Ὁ Συνάδελφος κ. Κώστας Τέκτων εἰς μνήμην τῆς πολύκλαυστης συζύγου του Ἑλευθερίας	5.000
		Ἡ κυρία Βάσω Μπόσιχ, τὸ γένος Βάσου εἰς μνήμην τῶν Γονέων της Εὐθαλίας καὶ Μιχαὴλ Βάσου καταγομένων ἀντιστοιχῶς ἀπὸ τὸ Λόγγο Βορ. Ἡπείρου καὶ Δελβινακίου Πωγωνίου	1.000

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ὁ Ι. Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου Πεσιτῶν
Ἀρχεῖο Ἀλέκου Σπυράκη

Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία», ἐκπίπτουν στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα- τος.

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα συνεχίζεται κάτι, πού δὲν ἔχει εὐκολὰ προηγούμενο. Εἶναι τὸ δημοψήφισμα τῆς ἀγάπης τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας», πρὸς τοὺς φίλους τῆς, τὰ Μέλη τῆς καὶ τοὺς Ὑποστηρικτὰς τῆς καὶ αὐτῶν, πού ἀνταποκρινόμενοι, τὴν στηρίζουν μὲ τὴν πάσης φύσεως αὐτοπροκίρητες εἰσφορὰς τους. Καὶ τονίζομε πὼς κάθε συνδρομὴ γιὰ τὸ Δελτίο καὶ τοὺς γενικότερους σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας εἶναι αὐτοπροαίρετη. Καὶ κρίκοι αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης σ' αὐτοὺς τοὺς ἀπάνθρωπους καιροὺς, πού ζοῦμε εἶναι αὐτὸ τὸ μῆνα, οἱ:

Ἄρχ.	
Ὁ κ. Μιχ. Γάτσιος γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Βαρβάρα Ζαφεῖρη	500
Ὁ κ. Γεώργ. Παπᾶς ὑπὲρ τῶν γενικότερων σκοπῶν	1.000
Ὁ ἰατρός κ. Δημ. Βαφειᾶς ὁμοίως	1.000

Περιεχόμενα

	Σελ.
Πρόσκληση σὲ ὁμιλία Νικολ. Παπασωτηρίου, Τὰ παλιὰ σπιτία τῆς Βούρμπιανης	289
Κώστα Ντούλα. Τὰ καλούδια Γεωργ. Σταμάτη. Καίγεστε ὀρέεε... (κυνηγετικὲς ἀναμνήσεις)	290
Κώστα Τέκτονα. Τὸ τηλεγράφημα Βασιλῆ Βελτσόπουλου. Τί ἦταν τὸ ἀγαπημένο μου Λεσκοβίκι	294
Ἄναστ. Εὐθυμίου. Ἱστορικὸ καὶ Λαογ-	297
	300
	302

Ὁ τοπογράφος κ. Ἄναστ. Παπᾶς γιὰ τοὺς γενικότερους σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας	1.000
Ὁ κ. Παντελῆς Οἰκονόμου ὁμοίως	1.000
Ὁ κ. Κων. Λεβέντης ὁμοίως	1.000
Ὁ Λυκειάρχης κ. Χάρ. Γιάκης γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. Ἀπόστολος Γκαράνης ὁμοίως	500
Ἡ κυρία Ἑλένη Τσονίδη ὁμοίως	500
Ὁ ἀδελφὸς φαρμακοποιὸς ἀπὸ Γιάννινα κ. Ἰωάν. Γεωργάτης γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας	3.000
Ἡ Ἀδελφότης Σαρακατσάνων συνδρομὴ τοῦ Δελτίου	1.000
Ὁ ἀρχίατρος κ. Κων. Ντούλας γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Ὀλγα Πίκου γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἡ κυρία Ἐλευθ. Λιολιούση γιὰ τὸ Δελτίο	600
Ἡ κυρία Δανάη Μαρίτσα, ἀρχιτέκτων γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ὁ κ. Γιώργος Κούνδουρος ὁμοίως	2.000

ραφικὸ Ἀρχεῖο Κονίτσης	306
Τῆς Συντάξεως. Φιλολογικά καὶ Καλλιτεχνικά πορτραῖτα (Ε. Δημόπουλος, Κ. Διαμάντης, Τζένη Παπαϊωάννου, Μηνᾶς Χαρίτος)	308
Τῆς Συντάξεως. Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση (α.χ.μ. Σπ. Μουσελίμης, Ἀναφορὰ στὴν Ἡπειρο, Γεώργ. Γιωβάννης, Θανάσης Παπᾶς)	314

